

Slovenski ČEBELAR

letnik CXXI • 11/2019

Praznovanje
140-letnice
kranjske čebele
15. novembra v občini
Ivančna Gorica

- 46. kongres Apimondie v Kanadi
- Ocena čebelarske pašne sezone 2019
- Priročno nosilno ogrodje za delo z nakladnimi panji

RES DOBRO

AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE

- ✓ Turistično zavarovanje od 1,72 €/mesec*
- ✓ Brezplačno "zamrzemo" bonus
- ✓ Vrnemo 10% kasko premije

* Zdravstveno zavarovanje z asistenco v tujini v okviru vašega avtomobilskega zavarovanja (AO)

GENERALI

Zadovoljstvo na prvem mestu

Kako do ugodnosti na 080 70 77 ali www.generali.si

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:
od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net
www.cebelski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarška oprema in drobni pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

APIS MED®

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00-12.00
14.00-16.00

V novembru ob sobotah zaprto.
apis.med93@gmail.com
www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJ

NAKLADNI AŽ-PANJ

KAKOVOSTNI
AŽ-SATNIKI
CENA 0,86 EUR
LASTNA
PROIZVODNJA
ZBITI, LEPLJENI, VRTANI

SAMO 1,38 EUR/KG

PITALNIK 5L
ZA AŽ-PANJE

PRAŠILČEK
AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI

TRIEŤAŽNI
AŽ-PANJ

DVOJNO CEDILO
ZA MED

KAKOVOSTNA
RSF-TOČILA
IN POSODA

IZOLACIJSKE PENE
ZA 7-, 9-, 10-
IN TRIETAŽNI
10-SATNI PANJ

PLATIČNO OBEŠALO (AŽ)
IN RAZSTOJŠIČE (LR)

ČEBELJE POGAČE LASTNA
PROIZVODNJA CENA 1,25 EUR/KG
NAD 100 KG CENA 1,20 EUR/KG

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,38 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo čebelji vosek. ■ Prekuhava voščin brez medu in cvetnega prahu v zaprtih plastičnih vrečah. Sati morajo biti PREŠTETI, sicer menjava ne bo mogoča. Menjava je možna samo za satnice.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

Spoštovane čebelarke in čebelarji,

Apimondio sem bliže spoznal leta 2002, ko me je pokojni dr. Janez Poklukar povabil k organizaciji kongresa Apimondia 2003 v Ljubljani. V vlogi glavnega tajnika dogodka sem navezal stike s funkcionarji organizacije in tudi s priznanimi svetovnimi čebelarskimi strokovnjaki, ki so se udeležili kongresa pri nas.

Po kongresu mi je dr. Poklukar dejal, da se bo pridobljena prepoznavnost v prihodnosti obrestovala. Vem, da je imel prav, saj sem bil leta 2017 v Istanbulu v Turčiji na 45. kongresu Apimondia izvoljen za podpredsednika te organizacije.

Z Apimondio sem povezan 17 let in v tem času sem se imel možnost udeležiti kongresov Apimondia na Irskem, v Franciji, Argentini, Ukrajini, Južni Koreji, Istanbulu in letos v Kanadi. Največkrat sem kot raziskovalec sodeloval v znanstvenem delu. Vsak kongres je bil zgodba zase, še posebno zadnji, ki sem ga, zaradi nenadne smrti predsednika Philipa McCaba lani, v vlogi vršilca predsednika Apimondie tudi vodil. Izredno sem vesel, da se je letošnji kongres uspešno končal, da so obiskovalci v veliki večini z dogodkom zadovoljni in da je izpolnil njihova pričakovanja. V nadaljevanju bom predstavil, kako organizacija deluje.

Kaj je Apimondia in zakaj je pomembna?

Apimondia je svetovna čebelarska zveza, ki združuje 108 čebelarskih zvez iz približno 70 držav. Neprekinjeno deluje od leta 1893, prvi kongres pa je organizirala leta 1897 v Bruslju, v Belgiji. Njeni uradni jeziki so: angleščina, francoščina in španščina. Poslanstvo organizacije so združevanje in promocija čebelarjev, čebelarskih strokovnjakov, izdelovalcev čebelarske opreme, inovatorjev in vseh drugih, ki so povezani s čebelarstvom. Poleg tega zveza poudarja ključne izzive v čebelarstvu in sodeluje pri iskanju rešitev.

Največjo prepoznavnost med čebelarskimi dogodki imajo zagotovo kongresi Apimondia, ki zaradi svoje dolge zgodovine sodijo med deset najstarejših kongresov nevladnih organizacij na svetu. Vrednost prepoznavajo številni obiskovalci kongresa, ki mnogokrat dogodek izkoristijo za mednarodno promocijo svojih izdelkov, novosti in patentov, saj vedo, da na njih pridobijo najširšo svetovno čebelarsko prepoznavnost.

Teme posameznih dogodkov so zmeraj skrbno izbrane in se osredotočajo na čebelarske izzive, s katerimi se ukvarjajo čebelarji v regiji. Nedvomno so trenutno v ospredju: **potvorjen med** na globalnem trgu, **intenzivno kmetijstvo** in **globalizacija** ter težave, ki jih v čebelarstvo prinese.

Globalno čebelarstvo je zelo različno, prav tako izzivi in rešitve v posamezni regiji sveta. Prav zaradi tega

ima Apimondia pet predsednikov regijskih odborov, ki pokrivajo čebelarjenje v svoji regiji (**Azija, Oceanija, Evropa, Afrika in Amerika**). Ti poznajo potrebe čebelarstva v svoji regiji in ob sodelovanju z lokalnimi čebelarskimi zvezami iščejo načine za reševanje njihovih problematik, prenosa znanj in organizacije dogodkov. **Za Evropo je zadolžen dr. Robert Chlebo iz Slovaške.**

Kako lahko Apimondia koristi našemu čebelarstvu?

Apimondio članice uspešno uporabljajo za doseg nekaterih svojih nacionalnih ciljev. Ti so pogosto odvisni od tega, kako razvito in organizirano je čebelarstvo pri njih in s katerimi izzivi se srečujejo. Slovenija je določene cilje dosegla z organizacijo kongresa Apimondia leta 2003 in simpozija Apimedica leta 2010 ter med drugim pridobila dobro mednarodno prepoznavnost med čebelarsko javnostjo.

Tudi v procesu razglasitve 20. maja za svetovni dan čebel nam je Apimondia dala pomembno podporo, ki nam je pomagala, da je celoten proces v nadaljevanju potekal v pravi smeri. Poleg tega imajo vsi raziskovalci, inovatorji in proizvajalci čebelarske opreme z udeležbo na dogodkih odlično možnost, da se na enem mestu predstavijo širši svetovni čebelarski javnosti in s tem pridobijo mednarodno prepoznavo, ki jim pomaga pri njihovem prihodnjem delu. Zlasti velik interes za predstavitve imajo podjetniki, ki delujejo na področju čebelarstva, da na dogodku vzpostavijo mednarodne povezave.

Slovenija ima v prihodnje možnost, da se s pomočjo Apimondie dodatno promovira in predstavlja svetovni čebelarski javnosti različne promocijske ali izobraževalne programe. Nedvomno lahko veliko od Apimondie pridobi Slovenska čebelarska akademija, saj lahko na dogodkih, ki jih organizira Apimondia, promovira svoje izobraževalne programe.

Sam imam v vlogi podpredsednika Apimondie možnost, da na dogodkih, ki se jih udeležujem v tujini, predstavljam Slovenijo, naše čebelarstvo, znanje in glavne turistične znamenitosti in jih nagovarjam, da nas obiščejo. Poleg tega lahko promoviram našo vzrejo matic, čebelarski turizem in proizvajalce čebelarske opreme. Zanimanje za to obstaja, treba je opraviti delo in rezultati ne bodo izostali.

Dr. Peter Kozmus, podpredsednik Apimondie

KAZALO

UVODNIK

Dr. Peter Kozmus 299

APIMONDIA

Lidija Senič, mag. in Aleš Bozovičar: 46. mednarodni čebelarški kongres Apimondia 301

mag. Andreja Kandolf Borovšak: Na Apimondii tudi o pristnosti medu 304

Vlastimir Spasić: Intervju z dr. Jeffery Stuart Pettisom, novim predsednikom Apimondie 305

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Aleš Bozovičar: Ocena čebelarške pašne sezone 2019 307

Tanja Magdič: Potrošnik je za kakovost pripravljen plačati več 309

mag. Andreja Kandolf Borovšak: Karakterizacija čebeljih pridelkov (I. del) 310

Franc Strah: Priročno nosilno ogrodje za delo z LR- in DB-nakladnimi panji 313

Andrej Šalehar, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori in Anton Tomec: Napis na slovenski spominski plošči Antonu Janši na Dunaju 314

Tone Žakelj: Novice iz sveta 315

dr. Andrej Gogala: Luskava koničasta čebela (*Coelioxys afra*) 315

DELO ČEBELARJA

dr. Peter Kozmus: Čebelarjeva opravila v novembru 316

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV 318

OBVESTILA ČZS 320

OGLASI 327

V SPOMIN 330

INDEX

EDITORIAL

Peter Kozmus, DSc. 299

APIMONDIA

Lidija Senič and Aleš Bozovičar: 46. International Apimondia beekeeping congress 301

Andreja Kandolf Borovšak, MSc: At Apimondia also about the authenticity of honey 304

Vlastimir Spasić: Interview with Jeffery Stuart Pettis, DSc, new president of Apimondia 305

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Aleš Bozovičar: Assessment of the beekeeping forage season 2019 307

Tanja Magdič: The consumer is willing to pay more for quality 309

Andreja Kandolf Borovšak, MSc: Characterisation of bee products (part I) 310

Franc Strah: Convenient support framework for working with LR and DB hives 313

Andrej Šalehar, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori in Anton Tomec: An inscription on the Slovenian memorial plaque to Anton Janša in Vienna 314

Tone Žakelj: World news 315

Andrej Gogala, DSc: Scaly pointed bee (*Coelioxys afra*) 315

BEEKEEPER'S WORK

Peter Kozmus, DSc: Beekeeper's tasks in November 316

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS 318

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA 320

ADS 327

IN MEMORIAM 330

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKA ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si

Vodja služb ČZS: Lidija Senič, mag., vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si

Priznana rejska organizacija: Dr. Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si

Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://cebelar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auguštin: 01/729 61 12, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si

Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si

Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 04, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Mag. Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si

Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si

Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

GlasiloslovenskičebelarjejeustanoviloSlovenskočebelarškodruštvozaKranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarška zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskecebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izražje v skladu s Čebelarškim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani: 165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4– do 6–kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7– do 10–kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Vse cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7925, Tiskano: 23. 10. 2019.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Čebela na cvetu majarona (*Origanum majorana*).

Nominacija na mednarodnem natečaju čebelarške fotografije Čebelarške zveze Slovenije 2019.

Foto: Nikos Kokolakis, Grčija

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

2015   2016   2017   2018   2019

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovacevič, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.oхранimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

• Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarškem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarškem razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.

• Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarškem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

46. mednarodni čebelarški kongres Apimondia

Lidija Senič, mag.* in Aleš Bozovičar

*vodja služb ČZS

lidija.senic@czs.si

Svetovna čebelarška organizacija Apimondia je priredila za čebelarje, znanstvenike in razstavljavce čebelarške opreme 46. mednarodni čebelarški kongres, ki je letos potekal med 8. in 12. septembrom v francosko govorečem Montrealu v Kanadi. Ti kongresi potekajo vsaki dve leti, lokacija pa se izbira na osnovi prijave kandidature članic Apimondia in nato izvolitve, ki jo izvedejo njene članice.

Kongres je potekal v Kongresnem centru jugovzhodno od središča mesta, v katerem je bilo vse na dosegu roke. Program je bil razdeljen na razstavno-prodajni del (API-EXPO) in strokovni del, v katerem so se odvijali znanstveni simpoziji, okrogle mize, delavnice in predstavitve posterjev. Vsebine so bile razdeljene na sedem področij, in sicer na ekonomiko čebelarjenja, biologijo čebel, zdravje čebel, oprashačevalce in čebeljo floro, čebelarško tehnologijo in kakovost, apiterapijo in čebelarstvo za razvoj podeželja.

Na prodajno-razstavnem delu so se predstavili razstavljavci iz 56 držav. Največ ponudnikov je bilo iz Kitajske, Kanade, Združenih držav Amerike in Indije. V tem delu so se predstavili tudi ponudniki čebelarške opreme in čebeljih pridelkov iz Slovenije (Medex, Logar Trade, Kunstelj, Apiloger, Eviplas), vzrejevalci matic (Pislak, Dremelj), Slovenska čebelarška akademija, Muzej Radovljica in Čebelarška zveza Slovenije. Večji del razstavljavcev je ponujal potrošni material, ki se potrebuje v čebelarstvu.

Udeležba na takšnem dogodku lepo prikaže sliko stanja iz vseh koncev sveta, in takrat se šele zaveš, da težave, ki nas pestijo doma v Sloveniji, še zdaleč niso samo naše in jih ne beležimo samo pri nas. Enako kot se mi borimo proti varoji, s posledicami uporabe pesticidov, z zelenimi puščavami (hitra košnja zelenic, vrtov, travnikov, monokulture na njivskih površinah) in v končni fazi s podnebnimi spremembami, se tudi druge države sveta. Kar je hitro vidno že ob pregledu razstavnega prostora. Veliko je bilo razstavljavcev in prodajalcev drobnega potrošnega čebelarškega materiala in zaščitnih čebelarških oblačil ter proizvajalcev panjev, točil, čebelarških tehtnic in druge čebelarške opreme. Velik poudarek pa je bil na različnih krmnih dodatkih, ki naj bi izboljševali vitalnost čebeljih družin in vplivali na njihovo lažje spopadanje s trenutnimi negativnimi vplivi, ki so jih deležne.

Večina slovenskih udeležencev Apimondie na skupnem slovenskem razstavnem prostoru

Foto: Medex

Predvsem zanimiv je bil prostor, kjer so bili predstavljeni inovativni izdelki, ki so tudi sodelovali na svetovnem tekmovanju inovacije v čebelarstvu. Zlata medalja je tokrat pripadala točilu, ki je prilagojen osebam na invalidskih vozičkih. Točilo se v mirovanju lahko nagne, kar omogoča osebam na vozičku vstavljanje satja v točilo in jemanje iz njega. Ob točenju je treba točilo premakniti v pokončni položaj, da lahko normalno poteka samodejno točenje medu. Z vidika tehnologije je bila zanimiva inovacija, s katero upamo, da si bomo v prihodnje olajšali delo pri iskanju matic v panju. Preprosto se za označevanje matic uporablja opaltna ploščica, ki jo lahko zazna detektor, ki ga čebelar drži v roki. Matico naj bi detektor zaznal že kar čez les ali plastiko in nam tako olajšal delo pri iskanju sata, kjer je matica. Ker se računalniška tehnologija res hitro razvija, je bila tudi tukaj predstavljena aplikacija oz. naprava, ki prešteje naravni odpad varoj. Testni vložek je treba vstaviti v to napravo, ki prešteje število varoj in podatke posreduje v bazo. Da bi bil prenos podatkov res zanesljiv in hiter, so razvili še sistem označevanja panjev s QR-kodami. S pomočjo mobilnega telefona preberemo kodo in prepoznamo panj. Tako lahko vidimo vse beležke čebelje družine, ki je v tem panju. Hkrati lahko z mobilnim telefonom tudi vnašamo nove beležke o čebelji družini. Ti podatki so nam nato lahko dostopni preko samega telefona in računalnika in

Ministrca dr. Aleksandra Pivec na Slovenskem dnevu

Foto: Barbara Dimc

Foto: Peter Kozmus

Pogled na razstavni prostor ApiExpo

Foto: Aleš Bozovičar

Osebam na invalidskem vozičku prilagojeno točilo, nagrajeno z zlato medaljo

primerni za nadaljnje preglede ali obdelavo. Med inovacijami je bil predstavljen tudi poseben panj, v katerem čebele med prinašajo v plastično satje. Vsaka celica satja ima na dnu odprtino, čez katero se med steka v nekakšen lovilec (žleb) na dnu sata in nato čez skupno cevko čez stene panja kar neposredno v kozarec. Za večino nas, tam prisotnih, bolj šala kot kaj resnega. Zato o tem kaj več mogoče na prihodnjih Apimondiah, ko bo takšen panj čebele videl tudi v praksi.

Ob tem je potekalo tudi svetovno tekmovanje v različnih kategorijah, in sicer: med, medica in druge medene pijače, čebelji vosek, kozmetika, inovacije v čebelarstvu, fotografija, tiskani materiali in video, dekorativni in umetniški izdelki. Najprestižnejša nagrada tega tekmovanja, imenovana Carl in Virginija Webb medena skleda, je za t.i. »najboljši med na svetu«, ki jo je za cvetlični med prejel Egricayir Bal iz Turčije.

V primerjavi s kongresom, ki je bil pred dvema letoma v Istanbulu v Turčiji, je bilo v Kanadi bistveno manj udeležencev. Po navedbah organizatorja je kongres obiskalo

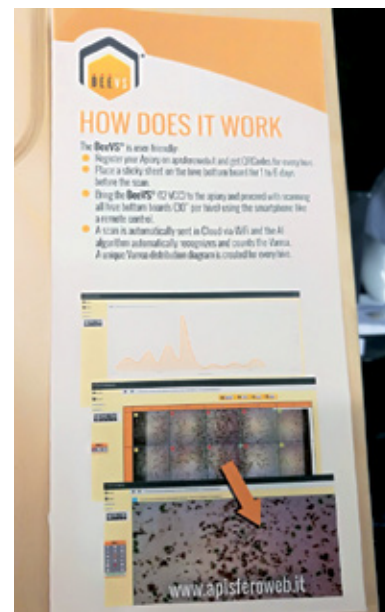
nekaj več kot 5000 obiskovalcev. Razlogov za to ne poznamo, lahko pa jih iščemo v oddaljenosti kontinenta, visokih cenah nastanitev in prehrane, težavah s pridobivanjem vizuma. Priznati moramo, da je bil znanstveni del kongresa zastavljen bogato, saj je potekalo več kot 300 predavanj in več kot 350 posterjev. V tem delu so se predstavili tudi predstavniki ČZS, KIS, Medexa, Biotehniške fakultete in VF NVI. Slednji so se skupaj s slovenskimi predstavniki, ki so sodelovali v prodajno-razstavnem delu, predstavili na Slovenskem dnevu, na katerem sta prisostvovali tudi dr. Aleksandra Pivec, ministrica, in slovenska veleposlanica v Kanadi ga. Melita Černigoj, ki sta se sestali z nekaterimi tujimi čebelarstvenimi delegacijami, ki so pokazali zanimanje za sodelovanje s Slovenijo. Do zadnjega kotička napolnjena dvorana je pričala, da obiskovalce zanima slovensko čebelarstvo in znanje, ki ga imamo. Po uradnem delu je sledilo srečanje na naši stojnici, kjer smo bili dosegljivi za osebne razgovore in podrobnejše informacije ter sproščene pogovore s Slovenci, ki živijo v Kanadi in ki so nas prišli ob tej priložnosti obiskati. Ob orehovi potoci, ki so jo spekli in slovenski glasbi, ki je bila igrana izpod pr-

Naprava za iskanje matic v panju

Označevanje panjev s QR-kodami

Naprava za samodejno štetje naravnega odpadka varj

Foto: Aleš Bozovičar

stov harmonikarja slovenskega rodu, živečega v Kanadi, je čas zelo hitro minil. Izkazalo se je, da je bila tovrstna predstavitev za obiskovalce zanimiva, saj so lahko na enem mestu prejeli številne informacije iz različnih področij in sfer (gospodarstva in negospodarstva).

V svetovno čebelarsko organizacijo Apimondia so vključene čebelarske zveze in druge organizacije, ki delujejo v čebelarskem sektorju. V času kongresa je potekala tudi generalna skupščina omenjene organizacije, ki jo je uspešno izpeljal dr. Peter Kozmus, v tem času v. d. predsednika Apimondie. Sprejeti so bili finančno poročilo za leti 2017

in 2018 in delovni ter finančni plan za leti 2020 in 2021, sprejete nove članice Apimondie, izvoljeni štirje delovni predsedniki znanstvenih komisij in trije predsedniki regionalnih komisij ter novi in edini kandidat za predsednika Apimondie za štiriletno obdobje dr. Jeff Pettis iz Združenih držav Amerike, ki mu želimo uspešno vodenje Apimondie. Novi predsednik regionalne komisije za Evropo je nam dobro poznan dr. Robert Chlebo iz Slovaške. Na zaključku kongresa so v sklopu druge seje generalne skupščine delegati med dvema kandidatom za izvedbo 48. kongresa leta 2023, to sta bili državi Čile in Etiopija, izglasovali Čile.

Skupni nastop Slovenije na Apimondii

Miha Kunstelj s.p.: S sodelovanjem na sejmu Apimondia smo zelo zadovoljni. Razstavni prostor je bil primerno koncipiran, kljub omejenemu prostoru smo lahko predstavili svoje izdelke in vsi sodelujoči smo delovali kot enotna ekipa.

Inesa Grobler, vodja marketinga Medex: Skupni razstavni prostor na Apimondii je uspel. S predstavitvijo smo zelo zadovoljni, saj nam je uspelo združiti več različnih razstavljalcev pod skupno zgodbo: Slovenia – Hive of knowledge. Tudi Slovenski dan je bil odlično izpeljan. Namen je bil dosežen in obiskovalci so lahko slišali in videli primere dobrih praks iz Slovenije.

Mateja Logar, Logar trade d.o.o.: Skupni razstavni prostor je poenotil slovensko čebelarsko zgodbo in na mednarodnem trgu odlično predstavil slovenske prvine v čebelarstvu ter dokazal, da je Slovenija resnično dežela čebel. V podjetju Logar trade smo z razstavo zadovoljni, saj je Apimondia odlična priložnost za predstavitev, B2B-mreženje in ustvarjanje dolgoročnih poslovnih priložnosti za nadaljnji razvoj in rast. Slovenski dan je gostom pokazal, da Slovenija ni zgolj čudovita zelena država, ampak država, kjer z odličnimi praksami, tehnološko dovršenimi produkti in konkurenčnimi izdelki z lahkoto konkuriramo na mednarodnem trgu in s tem širimo zgodbo slovenskega čebelarstva.

Robert Bali, čebelarstvo Pislak Bali: Enotna predstavitev Slovenije in slovenskega čebelarstva je bila po mojem mnenju zelo dobra ideja. Koncept skupne predstavitve Slovenije kot države in vseh vidikov čebelarstva s primeri iz znanosti in prakse je vsaj zame nekaj novega in med obiskovalci je bilo zelo dobro sprejeto. Nadgradnja za tiste, ki želijo še več izvedeti, se je nadaljevala v Slovenskem dnevu, kjer je bil natančneje predstavljen koncept Slovenije kot dežele čebelarjev. Druženje po njem pa je bila izvrstna priložnost za mreženje in izmenjavo izkušenj. Seveda je treba omeniti tudi MKGP ter ministrico dr. Aleksandro Pivec, ki sta prepoznala tovrstni dogodek in ponovno znala prisluhniti potrebam čebel in čebelarjev.

Dr. Petra Bole, direktorica Čebelarskega muzeja: Čebelarski muzej se je odzval povabilu Čebelarske zveze Slovenije – ki se za to tudi iskreno zahvaljuje – in je na razstavnem prostoru Apimondie 2019 v Montrealu namenil posebno pozornost interaktivni predstavitvi poslikanih panjskih končnic, ki so naša posebnost čebelarske kulturne dediščine. Čebelarski muzej je tako tudi navezal več stikov z mednarodnimi ustanovami in posamezniki po svetu. Veseli nas, da so obiskovalci odlično poznali Slovenijo, čebelarstvo in mnogi med njimi tudi kulturno dediščino čebelarstva. Na predavanjih in delavnicah, ki smo jih obiskali, pa je bila Slovenija večkrat izpostavljena kot izjemna čebelarska država v vseh pogledih, na kar smo lahko zelo ponosni.

Damjana Grobelšek, predstojnica SČA: Pobuda ČZS, da se Slovenija predstavi na Apimondii 2019 na skupnem razstavnem prostoru, je bila vsekakor pohvale vredna. To pa pomeni, da smo se skupaj predstavili tako predstavniki vrhunskosti iz čebelarske prakse kot predstavniki izobraževalnih inštitucij, znanstveniki, praktiki, zaposleni v javnih sektorjih kot gospodarstvu. Skupna stojnica, imenovana Panj vrhunskih znanj, nas je povezala tudi na prijateljski ravni. Slovenski dan je bil nadgradnja povezanosti različnih strok in dokaz, da čebele govorijo skupen jezik – jezik življenja in sodelovanja. Dogodek je privabil množico poslušalcev različnih profilov in usmeritev in ne nazadnje tudi množico v Kanadi živečih Slovencev, ki so program doživeli zelo nostalgичno in ponovno prebudili ponos na svoje poreklo. Slovenska čebelarska akademija je bila na Slovenskem dnevu zgodba, ki je povezala prakso s stroko in se tako premaknila korak naprej k skupni vseslovenski viziji – združiti najboljše čebelarsko znanje in ga implementirati v mednarodnem okolju.

Na Apimondii tudi o pristnosti medu

mag. Andreja Kandolf Borovšak

svetovalka JSSČ za varno hrano

andreja.kandolf@czs.si

Apimondia je v svoji izjavi za javnost potrdila, da se zaveda, da je biti čebelar v sodobnem kmetijstvu z globalnimi podnebnimi spremembami vse težje. Dolžnost Apimondie pa je tudi, da nenehno izboljšuje kakovost čebeljih pridelkov, navkljub za čebelarjenje precej neugodnemu okolju. V ta namen je bilo na letošnjem kongresu Apimondie precej predavanj namenjenih kakovosti in varnosti čebeljih pridelkov ter pristnosti medu. Pristnosti medu je bil posvečen cel dan, potekala je tudi strokovna razprava trenutno vodilnih laboratorijev na področju analiz o pristnosti medu.

Za ugotavljanje pristnosti medu je bilo razvitih več metod, najuporabnejše pa so metode stabilnih izotopov ogljika ter prisotnosti tujih encimov v medu. Ker jim z omenjenimi metodami ne uspe najti vsega potvorjenega medu, intenzivno razvijajo nove.

Štirje nemški laboratoriji: Eurofins, QSI, Bruker in Intertek trenutno razvijajo novi metodi: jedrsko magnetno resonanco – NMR (angl. *Nuclear Magnetic Resonance*) – in tekočinsko kromatografijo sklopljeno z visoko ločljivostno masno spektrometrijo, (angl. *Liquid Chromatography – High Resolution Mass Spectrometry*, LC-HRMS), ki bosta bistveno občutljivejši in bosta zaznali potvorbe medu z nižjimi koncentracijami sladkorja v medu.

NMR-spektroskopija izkorišča magnetne lastnosti nekaterih atomskih jeder in opisuje interakcije med njimi. Temelji na merjenju elektromagnetnega valovanja, ki ga posamezne komponente v vzorcu absorbirajo in izsevajo. NMR je hitra metoda, priprava vzorcev je preprosta, izmeri se cel spekter parametrov, vendar pa so analizni aparati dragi, potrebna pa je tudi bogata podatkovna zbirka. S to metodo ne moremo ugotoviti vseh primerov potvorb, je pa zelo uporabna v kombinaciji z drugimi metodami.

Laboratorij Eurofins pa poleg NMR razvija tudi metodo LC-HRMS, ki je še občutljivejša kot NMR. Masna spektrometrija je visoko občutljiva in selektivna metoda, ki na osnovi molekulske mase ter naboja snovi omogoča detekcijo snovi že v zelo nizkih koncentracijah. Rezultat detekcije je masni spekter, ki izkušenemu strokovnjaku predstavlja zapis strukture neznane molekule. Z njo odkrivajo sestavo

Vzorcu medu, ki niso uspešno prestali analiz kakovosti in ostanikov, so bili z oznako izločeni iz tekmovanja.

neznanih vzorcev. Prednost te metode je, da ne potrebuje podatkovnih zbirk. Pri ugotavljanju potvorb je precej uspešnejša, kot so izotopske metode.

Z uporabo izotopskih metod, NMR in LC-HRMS bodo občutno izboljšali občutljivost metod in potvorbe tudi učinkoviteje odkrili, s čimer se bo izboljšal ekonomski položaj čebelarjev. **Izvršni odbor Apimondie je ugotavljanje potvorb medu opredelil kot enega glavnih izzivov za preživetje čebelarstva na svetovni ravni.** V prihodnosti želi imeti pomembno vlogo pri reševanju potvorb medu.

Apimondia se je tudi zavezala, da bo izboljšala kakovost čebeljih pridelkov. Vzorci medu, ki so jih oddali na letošnje ocenjevanje medu na Apimondii, so bili analizirani na kakovostne parametre, pristnost ter ostanke. Rezultati analiz prispelih vzorcev kažejo, da nas na tem področju čaka še ogromno dela. Rezultati odražajo povečan pritisk na čebelarje, da ohranijo zdravje svojih čebel, kar pa posledično poveča tveganje nenamernega onesnaženja čebeljih pridelkov. Čebelarji potrebujejo veliko znanja, izobrazbe in podpore na globalni ravni.

Apimondia tudi priporoča, da naj bo sledljivost medu zagotovljena vse do čebelarja, z označenim botaničnim in ožjim geografskim območjem medu. Njihovo priporočilo je skladno s pobudo ČZS, da MKGP na Evropsko komisijo vloži pobudo, da se direktiva o medu (*Direktiva Sveta 2001/110/ES z dne 20. decembra o medu in Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2014/63/EU z dne 15. maja o spremembi Direktive o medu*) spremeni, tako da bi bila na vsakem medu zapisana država porekla. S tem bi tudi lahko točno vedeli, iz katere države prihaja največ potvorjenih medov.

Intervju z dr. Jeffery Stuart Pettisom, novim predsednikom Apimondie

Vlastimir Spasić (prevod, priredba in lektoriranje:
Vladimir Fajdiga)

srpskipcelar@orion.rs

Doktor Jeffery Stuart Pettis, ki je bil na 46. kongresu Apimondie v Kanadi septembra 2019 izvoljen za njenega predsednika, je ameriški biolog in entomolog, poznan po svojih obsežnih raziskavah vedenja čebel. Rezultati njegovih raziskav so močno pripomogli k razumevanju in obvladovanju CCD (colony collapse disorder), prvenstvenega vzroka za izginjanje čebel v severni Ameriki.

Z Dennisom van Engelsdorpom iz Pensilvanijske državne univerze sta odkrila sposobnost čebel za odkrivanje pesticidov in škodljivih gliv v nabranem cvetnem prahu ter njihovo sposobnost, da le-te izolirajo od ostalih snovi v panju. Raziskoval je tudi sinergijske učinke imidakloprida na čebele, insekticida, pridobljenega iz nikotina, za katerega se je izkazalo, da pripomore k pojavu CCD. Dr. Pettis je bil od 1996 do 2016 vodja laboratorija za raziskovanje čebel v Raziskovalnem centru ameriškega kmetijskega ministrstva v Beltsvilleu, nato na Univerzi „Bern“ v Bernu v Švici (2016-2017). Sedaj je ponovno v ZDA (od 2018), kjer opravlja neodvisne znanstvene raziskave. Ob ugotovitvi, da obstojnost sperme v maticah lahko vpliva na njihovo produktivnost oziroma celo na dolžino njihovega življenja, se je dr. Pettis dodatno poglobil v vprašanje, kakšen je vpliv toplote ter pesticidov na obstojnost sperme in posledično kako-

vost matice, produktivnost družin, zdravje le-teh in izplen.

Dr. Pettis se je na kongresu Apimondie v Kanadi ljubeznivo odzval naši prošnji in v intervjuju v odgovorja na številna vprašanja o svojih znanstvenih raziskavah.

Dr. Pettis, kako ste pričeli čebelariti?

Dr. Pettis: Odrasel sem na kmetiji v Georgiji, od vedno sem imel rad

biologijo. Kot študent Univerze v Georgiji sem 1982 obiskoval čebelarški tečaj in tedaj so me čebele prevzele. Naslednji semester sem bil asistent in nadaljeval z magistrsko nalogo s področja čebel. Nato sem se preselil v Teksas, kjer sem doktoriral s področja medonosnih čebel. Imam srečo, da lahko raziskujem čebele in čebelarim že več kot 30 let.

Kakšna je bila pot od čebelarja začetnika do svetovno priznanega strokovnjaka in znanstvenika?

Dr. Pettis: Prehodil sem pot od prašičjerejca v srednji Georgiji do diplome entomologa s specializacijo o čebelah. Imel sem srečo, da sem delal po vsem svetu in se ukvarjal z zdravjem ter ohranitvijo čebel. Zelo sem hvaležen mnogim dobrim mentorjem, prijateljem in sodelavcem čebelarjem, ki so mi pomagali na moji strokovni poti. Upam, da bom s svojim znanstvenim delom in delom v organizaciji, kot je Apimondia, pomagal čebelam in čebelarstvu, saj nismo mi potrebni čebelam, ampak so čebele potrebne nam.

Živeli in delali ste v Evropi, v Bernu. Bi lahko primerjali čebelarstvo v Evropi in Ameriki? Katere so bistvene značilnosti čebelarjenja na eni oz. drugi celini?

Dr. Pettis: V Švici sem zelo užival. Čebelarstvo v Evropi se od čebelarstva v ZDA razlikuje predvsem po tem, da v Evropi večina čebelarjev čebelari z bistveno manj družinami kot v ZDA. Ljubezen do čebel in čebelarstva pa ni nič manjša tudi pri čebelarjih v ZDA, čeprav čebelarijo z več tisoč panji. Ugotavljam, da so evropski čebelarji zelo večji in uspešni pri uporabi različnih načinov za zatiranje varoj, v ZDA pa sta cena in čas odločilna, torej prednjači najcenejši in najhitrejši način ...

Kaj trenutno raziskujete?

Dr. Pettis: Ukvarjam se z zdravjem matic in trotov. Preučujem vpliv toplotnega stresa na matice in trote ter iščem načine za preprečevanje stresa pri transportu (matic, čebel) oz. v družini sami. Zanima me linija čebel, ki bi bila odporna na varoje, ter skrbim za nekaj različnih čebeljih družin v čebelnjakih v Marylandu. S sinom pa čebelariva s približno 60 družinami, predvsem na med.

Kaj je največji problem svetovnega čebelarstva?

Dr. Pettis: Ponarejanje medu je zagotovo na prvem mestu, ta problem je treba rešiti. Menim pa, da sta še dva velika problema, s katerima se čebelarji srečujejo, in sicer pomanjkanje kakovostne hrane za čebele in njihova izpostavljenost pesticidom.

Foto: Arhiv Dr. Pettis

Dr. Jeffery Stuart Pettis

Jeff Pettis s slovenskimi udeleženci Apimondie na skupnem razstavnem prostoru Slovenije

Prosim vas, da odgovorite na niz vprašanj, ki se navezujejo neposredno na vaše raziskave. Manj raziskani dejavnik, ki lahko vpliva na kakovost in dolgoživost matice, je obstojnost sperme v semenski mošnjici matice. Ali nam lahko poveste, kaj so pokazale vaše raziskave o prizadetosti matic zaradi izpostavljenosti temperaturnim nihanjem med transportom in v kakšnem temperaturnem razponu je transport za matice (predvsem za njihove reproduktivne sposobnosti) neškodljiv?

Dr. Pettis: Res je, matice sicer zdržijo dokajšen stres, ki ga povzroči nihanje temperature, toda spermatozoidi (semenčeca v semenski mošnjici) se lahko poškodujejo. Temperature, nižje od 10 °C oz. višje od 40 °C, so pogubne za semenčeca v matici ali trotu. Naša raziskava je pokazala, da ima takšno temperaturno nihanje, ki mu je izpostavljena matica, lahko drastičen vpliv na celotno družino; družine namreč, na čelu z matico, ki so močno izpostavljene stresu, proizvedejo za tretjino manj medu kot družine v istem čebelnjaku, ki stresu niso bile izpostavljene. Prav tako so zimske izgube družin, katerih matice so bile izpostavljene toplotnemu stresu, večje. Potrebujemo torej zdrave matice dobrih lastnosti za uspešno čebelarjenje.

Koliko časa je po vašem mnenju lahko matica izven družine, ne da bi prišlo do okvare, ki bi bistveno vplivala na njeno rodovitnost? Torej od trenutka, ko matico odvzamemo iz plemenilnika, pa do trenutka, ko jo po transportu ponovno vstavimo v družino in prične z zaleganjem?

Dr. Pettis: Če matica ni izpostavljena ekstremnim temperaturam, lahko transport traja več tednov oz. se jo zadrži/ohranja v banki matic, preden jo dodamo v družino. Sicer pa menim, da je matice najboljše karseda hitro dodati v novo družino, recimo v 1–3 dneh.

Vaše, pa tudi raziskave drugih raziskovalcev so pokazale, da kumafos (Wallner, 1999) in fluvalinat (Sokol, 1996) lahko vplivata na sposobnost družine pri vzreji matice. Menite, da je pri zdravljenju varoze varneje uporabljati organske kisline? Ima uporaba le-teh tudi vpliv na sposobnost vzreje matic ali izražanje (ekspresijo) genov?

Ob svojem čebelnjaku

Dr. Pettis: Žal vpliva uporabe organskih kislin pri zatiranju varoj na vzrejo matic nisem proučeval. Res je, da kumafos in drugi sintetični akaricidi lahko škodujejo maticam. Moja nova raziskava pa ni pokazala škodljivih vplivov amitraza na matice, ki so bile prisotne v družinah, ko smo jih zdravili z njim proti varozi. Ne morem pa potrditi, ali zaniškati, ali bi amitraz poškodoval matice v času njihove vzreje. Kar pa se tiče organskih kislin, menim, da lahko vzrejate v družinah šele teden dni ali več po tretiranju le-teh z organskimi kislinami. Ta čas je potreben, da se čebele očistijo uporabljenih organskih kislin. To je sicer moja domneva, toda če je tretiranje s kislino opravljeno 2–4 tedne pred začetkom vzreje matic, mislim, da bi ta časovni razmik zadostil. Vsekakor bi bilo smiselno opraviti raziskave tudi v tej smeri.

Vaše raziskave so pokazale, da imajo večje matice tudi večjo spermateko in posledično lahko skladiščijo večje število spermatozoidov. Menite, da uporaba kemičnih sredstev, kot je recimo kumafos, ki jih čebelarji ali vzrejevalci uporabljajo za zatiranje varoj, lahko bistveno vpliva na zmanjšanje (velikost) spermateke in posledično število spermatozoidov?

Dr. Pettis: Na to vprašanje vam žal ne morem odgovoriti, ker tega ne vem, res pa je, da je kumafos od vseh kemikalij, ki sem jih testiral, do matic najmanj prijazen.

Bi nam lahko našteali rastline, katerih izvlečki delujejo antibakterijsko in bi jih čebelarji lahko uporabili preventivno zoper hudo gnilobo in poapnelo zalego?

Dr. Pettis: Menim, da imajo rastlinski izvlečki velik potencial v preventivi omenjenih bolezni, vendar vam za sedaj ne morem priporočiti nobenega. Treba je nadaljevati z raziskavami, da bi s pomočjo rastlinskih izvlečkov izboljšali zdravstveno stanje čebel ter imeli bolezni čebel pod nadzorom.

Nam lahko poveste nekaj o povezavi med onesnaženjem za čebele zanimivih kulturnih rastlin – njihovo obremenjenostjo s pesticidi itd. ter azijsko nosečo?

Dr. Peitts: Čebele so izpostavljene mnogim pesticidom na sejanih kulturah, ki so jim zanimive, pogosto med njimi spregledamo fungicide. Zaskrbljeni smo zaradi insekticidov, ker ubijajo čebele neposredno, fungicidi pa zmanjšujejo odpornost čebel, posredno so čebele dovzetnejše za nosečavost. Čebelar se mora potruditi, kar seveda ni lahko, da čebelarji tam, kjer je za čebele dovolj raznolike hrane in je obremenjenost okolice s pesticidi majhna. Lahko pa dodatno zasadite tudi medovite rastline.

Katere viruse lahko v družino vnesemo z dodajanjem nove matice? Sta pravočasno prepoznavanje težave, ki ste jo vi poimenovali 3-P princip (poor nutrition, pesticides and pathogens / slaba prehrana, pesticidi in patogeni) in ustrezno ukrepanje najboljša preventiva, ki jo lahko čebelarji izvajamo proti virusom oziroma ali obstaja še kakšna druga možnost?

Dr. Pettis: Virusi se v družino lahko vnesejo tudi z okuženo matico, predvsem virus deformiranih kril (DWV) in mnogi drugi. Vendar virusi sami običajno niso problem, razmnože se tedaj, ko so čebele oslabele ali pa prekomerno obremenjene z varojami. Močne čebelje družine so zagotovo odpornejše. Žal ne poznam nobenega alternativnega na-

čina zdravljenja virusnih obolenj. Najboljša popotnica proti virusnim obolenjem čebel so močne družine.

Za vas bi imel še mnogo vprašanj, kot so kemikalije, pesticidi, CCD, globalizem ..., vendar naj zaključim najin pogovor z vprašanjem kakšen nasvet bi za konec dali čebelarjem?

Dr. Pettis: Mislim, da imamo srečo, ker lahko živimo s čebelami, ki nas povezujejo z naravo. Pesticidi ogrožajo čebele, zato moramo minimalizirati njihovo uporabo. Delati moramo predvsem na izboljšanju zdravja čebel in na ustrezni oskrbi čebel s hrano, ki jo bodo lahko našle v naravi, neobremenjeni s pesticidi. Uživajte pri delu s svojimi čebelami, polepšajte naj vam vsak dan! Opazujte jih in se učite od njih. Uživajte v medu, vosku in ostalih čebeljih proizvodih ...

Vir:

Spasić, V. (2019): Predsednik apimondije o falsifikovanju meda kao problemu broj jedan u svetu. *Srpski pčelar*, št. 10, oktober, str. 588–591.

Na 46. kongresu Apimondie od 8. – 12. septembra 2019 v Montrealu (Kanada) so doktorja Jefferya Sturarta Pettisa izvolili za predsednika Apimondie. Čebelarska zveza Slovenije mu ob izvolitvi najiskreneje čestita ter mu želi mnogo uspehov na tej visoki funkciji v dobro svetovnega čebelarstva. Tajništvo ČZS

Ocena čebelarske pašne sezone 2019

Aleš Bozovičar

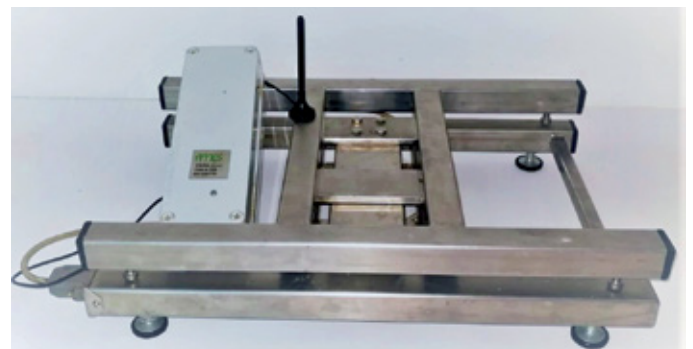
opazovalno-napovedovalna služba
ales.bozovicar@czs.si

Smo v mesecu novembru, ko so čebelje pašne končane in je čebelarska sezona za nami. Če lahko sploh rečemo, da je sezona za nami, saj se za določena območja v Sloveniji z vidika pridelave medu sploh ni začela. Ko sem prevzel delovno mesto v opazovalno-napovedovalni službi, sem se najbolj bal prav takega leta, in doživel sem ga kar v drugem letu svojega službovanja. Sedaj upam, da je bilo dno doseženo in bo od sedaj naprej šlo samo še navzgor.

Začetek letošnjega leta je bil ponovno toplejši, kot je normalno za ta čas. Snega ni bilo in narava je na začetku februarja začela svoj razvoj. Temu so sledile tudi čebele in pohitele s svojo dejavnostjo. Toplo in ugodno vreme se je nadaljevalo tudi marca in na začetku aprila in čebele so

pridno izkoriščale vire nektarja in cvetnega prahu, ki so jih ponudile prve spomladanske rastline. Vse je že kazalo na izredno sušno leto, saj do sredine aprila skoraj nismo beležili padavin in dnevne temperature so marsikje presegale 15 °C. Razvoj narave se je nadaljeval in na večini zgodnjih drevesnih vrst smo že opazovali njihovo brstenje.

Vendar se je v nadaljevanju stanje hitro spremenilo. Prva polovica aprila nam je prinesla ohladitve, ko so se temperature spustile blizu ledišča. V tem času škode na rastlinah

Samodejna tehnična. Letošnjo sezono je delovalo več kot 60 opazovalnih postaj po vsej Sloveniji.

Foto: Aleš Bozovičar

Nova opazovalna postaja na območju Kočevskega

zaradi pozebe še nismo beležili, smo jo pa prvič že v naslednjem tednu in nato še drugič na začetku maja, ko so se temperature na posameznih območjih spustile pod ledišče. Popolnoma izvzeto je bilo edino območje Goriškega in Obale. Tu akacija ni bila prizadeta in je v sredini maja začela cvetenje v polnem obsegu. Temu žal ni

sledilo vreme, saj so bile temperature od sredine aprila pa skoraj vse do konca maja pod 10 °C, poleg tega je deževalo skoraj vsak drugi dan. Čebele zato skoraj niso izletavale in smo jih bili prisiljeni krmiti, da smo jim omogočili preživetje, zato na tem območju cvetlične in akacijeve paše ni bilo.

V času slabega vremena je na vzhodu in jugu države začela cveteti tudi oljna ogrščica in rezultat medenja je bil temu primeren. Čebelam je uspelo nabrati predvsem nujno potrebne zaloge cvetnega prahu, medu pa žal ni bilo. Nekoliko boljše stanje s samim vremenom je bilo kasneje na začetku junija, ko je na omenjenih območjih cvetela akacija, vendar je veliko škodo povzročila pozeba in so v manjšem obsegu medile le posamezne zatišne lege in nekateri vrhovi akacijevih dreves.

V nadaljevanju junija smo končno dočakali izboljšanje vremena, ki pa nam ni prineslo boljšega stanja medu. V tem času smo ob pregledih hojevih sestojev po državi že lahko opazovali pokapano podrast, kar je nakazovalo na dejavnosti ušic in napovedovalo obet za kasnejšo hojevo pašo. Hkrati pa smo lahko ob pregledovanju smrekovih dreves hitro opazili tudi dejavnosti na majskih poganjkih (vršičkih).

Letošnja mila zima in vlažna pomlad ter začetek poletja so zelo ugodno vplivali na razvoj rdečerjave puhaste smrekove ušice (*Cinara pilicornis* Htg), ki se je razvila in namnožila v velikem obsegu po vsej državi. Prvi odzivi s čebelarških tehtnic so bili zelo vzpodbudni in razveseljujoči. Ob pogledu v panj pa slika ni bila tako razveseljujoča. Ušica je namreč nastopila zelo samostojno in v velikem obsegu, za med, ki ga čebele proizvedejo iz njene mane, pa je značilno, da naglo kristalizira že v samem satju. Dodatno je h kristalizaciji pripomoglo tudi to, da ta čas v naravi ni bilo drugih virov medenja, s katerimi bi čebele vsaj delno mešale donose v panj in nekoliko omilile hitrost kristalizacije. Čeprav smo na nekaterih območjih beležili tudi do tri kilograme donosa na dan v posamezni čebelji družini, polovice tega medu čebelarji žal niso mogli izkoristiti.

V nadaljevanju smo vsi nestrpno pričakovali paši na kostanju in lipi, ki bi lahko vsaj nekoliko popravili konec letošnje čebelarske sezone. Žal tudi pri teh dveh pašah ni bilo tako, kot bi si želeli. Kljub obilnim cvetnim nastavkom, ki

smo jih opažali na kostanju, je nizka zračna vlaga ob vetrovnem vremenu zavirala izločanje nektarja in tako vplivala na nizke donose medu. Poleg nizke zračne vlage je na medenje lipe vplivalo tudi manjše število cvetnih nastavkov, kar je bila posledica lanskega leta, ko so lipova drevesa cvetela zelo bujno, kar je zaradi izčrpanosti vplivalo na letošnjo slabšo razvitost dreves. S koncem cvetenja kostanja in lipe je bila za večji del Slovenije paša končana. Nekaj upanja so kazala predvsem območja hojevih sestojev na Ljubljanskem vrhu, Logaški planoti, Javornikih in na celotnem območju Kočevja. Kljub zelo neugodnim vremenskim razmeram (dež, močan veter, toča) se je ušicam na teh območjih uspelo dobro obdržati in so izločale vse do zgodnjih jesenskih dni. Izkoristek te paše je bil zelo odvisen od same mikrolokacije namestitve čebel, saj so bile znotraj območja velike razlike o donosih medu.

Letošnje leto nam ni bilo naklonjeno in je res postreglo s slabo bero medu. Še ko smo beležili pozitivne donose medu, je bila večina tega za nas čebelarje neizkoristljivega.

Po podatkih opazovalnih postaj in po oceni količine kristaliziranega medu, ki je ostal v satju, ocenjujemo, da je letošnja pridelava medu v Sloveniji znašala le 653 ton, kar nas je zelo približalo do sedaj najslabši sezoni, ki smo jo beležili pred petimi leti. Če pogledamo ocene sezon preteklih let, težko navedemo sezono, ki je bila zelo dobro ocenjena, zato upam, da to ne postane naše stanje v prihodnje. Vsem skupaj pred začetkom zimskega časa želim zdrave in močne čebelje družine in da bomo deležni mrzle zime, predvsem pa vam želim uspešno čebelarsko sezono v letu 2020.

Rdečerjava puhasta smrekova ušica proizvaja mano, ki v satju kristalizira.

Lepo vidne že kristalizirane kapljice mane na smrekovem poganjku

Sat s kristaliziranim medom

Potrošnik je za kakovost pripravljen plačati več

Tanja Magdič

svetovalka JSSČ za ekonomiko čebelarstva
tanja.magdic@czs.si

Še ena slaba letina je zaznamovala slovensko čebelarstvo in s tem povečala dvom marsikateriga čebelarja v ekonomičnost čebelarstva pri nas. Verjetno ni treba poudarjati, kako cenjeni smo slovenski čebelarji doma in po svetu. K temu so zagotovo pripomogle vrsta dejavnosti s ciljem ozaveščanja javnosti o pomenu čebel in pobuda ter razglasitev svetovnega dne čebel, za katerega smo zaslužni prav Slovenci. Da je med izredno cenjeno živilo, ve povedati sleherni potrošnik, ki se zaveda, koliko truda je treba vložiti v kozarec tega najbolj cenjenega sladkega živila iz panja.

Pa se tega zavedamo tudi sami? Če pogledamo cene medu na slovenskem trgu, predvsem pri tistih čebelarjih, pri katerih 900-gramski kozarec medu še vedno stane 8 ali 9 EUR, kaj hitro ugotovimo, da ta ne zna ceniti niti svojega dela, kaj šele dela čebel! Čebelarska zveza Slovenije vsako leto objavi priporočene cene medu. **Zadnje zvišanje priporočene cene je temeljilo na tem, da so cene medu pri veletrgovcih tudi za uvožen med v povprečju bistveno višje pri čebelarjih na domu in da je med, pridelan v Sloveniji, zagotovo vreden več!** Veletrgovci so namreč že pred leti zaznali priložnost prodaje medu in drugih čebeljih pridelkov po višjih cenah. Cene tega dragocenega pridelka iz panja pri veletrgovcih v povprečju znašajo 12,67 EUR/kg za med tujega porekla in kar 18 EUR/kg za

Prodaja medu v darilnih embalažah je priložnost za boljše zaslužke.

Foto: Tanja Magdič

med, pridelan v Sloveniji. Kljub temu pa marsikateri čebelar vidi le tiste najnižje cene medu neznanega porekla, ki ga ponujajo trgovci v oglasnih letakih predvsem z enim ciljem, to je privabiti potrošnika v svojo trgovino. Ta med pa ni in ne more biti konkurenčen kakovostnemu medu slovenskega porekla! Na srečo obstajajo svetle izjeme med slovenskimi čebelarji, ki prodajajo med po priporočenih cenah, nekateri pa celo po višjih, kar jim omogoča vlaganje v razvoj njihovega čebelarstva. **Kar nekaj primerov dobre prakse poznamo med slovenskimi čebelarji, ki jim uspe za svoj med iztržiti tudi do dvakrat ali celo trikrat več, kot so priporočene cene medu. Seveda v teh primerih ne gre za klasično prodajo medu v 900 g kozarcih, ampak bodisi za prodajo medu v manjših, darilnih embalažah ali prodajo izdelkov iz medu (medene pijače, med z raznimi dodatki, mešanice čebeljih pridelkov, ipd.). Priložnosti za boljše zaslužke torej so!**

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Čebelarji, pri katerih so od zadnje notranje presoje minila tri leta (torej vsi, pri katerih je bila zadnja presoja izvedena leta 2016), morate vnovično notranjo presojo opraviti letos. Vzorce medu iz sistema SMGO, ki so starejši od enega leta, lahko oddate v brezplačno analizo na vsebnost HMF-ja (laboratorij ČZS).

Število novih članov SMGO-ja
septembra 2019

6

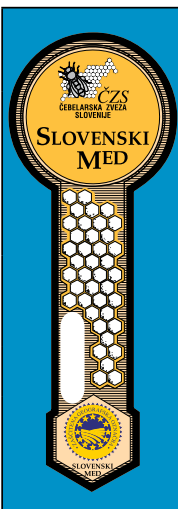
Število članov, ki so izstopili
septembra 2019

3

Število vseh članov SMGO-ja
septembra 2019

423

Za vključitev v kakovostno shemo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« navežite stik z go. Natašo Lilek: po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. na e-naslovu: natasa.lilek@czs.si. Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si pod rubriko SMGO.

Priložnost je tudi v vključevanju v sheme kakovosti

Naše čebelarstvo se ponaša z visokokakovostno pridelavo medu, na kar kažejo kar tri zaščite medu na evropski ravni (Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, Kočevski gozdni med in Kraški med z zaščiteno označbo porekla), **vse več čebelarjev pa se zaveda tudi pomena ekološke pridelave**. Čeprav vključevanje v shemo kakovosti Slovenski med nič ne stane, je v to shemo vključenih manj kot 5 % vseh čebelarjev. Razlogi so različni: od tega, da se ves med proda brez težav na domu in bojazni pred nepotrebno do-

kumentacijo, do bojazni pred zunanjim nadzorom ipd. Pa je ta bojazen upravičena? Marsikdo ne ve, da **vključitev v shemo kakovosti Slovenski med ne prinaša dodatne administracije** (izjema je le poročilo o številu porabljenih prelepk in količini prodanega medu v shemi kakovosti). Res pa je, da je čebelar, vključen v shemo kakovosti, podvržen dodatnemu zunanjemu nadzoru, kar pa zanj lahko predstavlja le potrditev, da je med, ki ga je pridelal, res kakovosten in da **kupec pri njem dobi tisto, kar je zanj najpomembnejše: kakovosten med z znanim poreklom!**

Potrošnik pa je za kakovost v povprečju pripravljen plačati več!

PRIMER PRAVILNE NALEPKE

1 Ime živila
OBVEZEN PODATEK

2 Neto količina
OBVEZEN PODATEK

3 Rok uporabnosti lahko zapišemo tudi na spodnji način:
Uporabno najmanj do konca decembra 2021
Uporabno najmanj do konca 2021
OBVEZEN PODATEK

4 Navodilo za uporabo
NEOBVEZNO

5 Ime ali naziv podjetja in nosilca živilske dejavnosti
OBVEZEN PODATEK

6 Država izvora
OBVEZEN PODATEK

7 Serija (lot) živila
(NE) OBVEZEN PODATEK
Obvezen podatek, kadar rok uporabnosti ni zapisan z besedami »uporabno najmanj do« čemur sledi točen datum

8 Prelepka
OBVEZNO

Obvezne informacije morajo biti označene **na dobro vidnem mestu**, tako da so zlahka vidne, jasno čitljive in neizbrisne. Ne smejo biti prekrite, zakrite ali ločene z drugim pisnim ali slikovnim gradivom ali zaradi gradiva manj opazne. **Velikost črk označena pod številko 6 (na zgornji sliki) mora biti velikosti vsaj 1,2 mm.** Ime živila in neto količina morata biti zapisana v istem vidnem polju.

Karakterizacija čebeljih pridelkov (I. del)

mag. Andreja Kandolf Borovšak

svetovalka JSSČ za varno hrano
andreja.kandolf@czs.si

Poleg medu so primarni čebelji pridelki še cvetni prah, matični mleček in propolis. Sestava teh pridelkov je, bolj kot sestava medu, odvisna od okolja in tehnologije pridelave. Zaradi funkcionalnih lastnosti in s tem koristnosti uporabe čebeljih pridelkov v humani prehrani se njihova poraba povečuje, s tem pa tudi možnost, da se na naših prodajnih policah najdejo čebelji pridelki vprašljive kakovosti in porekla.

Ker v Sloveniji, z izjemo medu, še nimamo izdelane karakterizacije čebeljih pridelkov, morebitnih potvorb cvetnega prahu, matičnega mlečka in propolisa ne moremo prepoznati in jih odpraviti, zato je Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano razpisalo aplikativno raziskavo karakterizacije čebeljih pridelkov v letih 2017–2019, ki jo v sodelovanju z Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani, Ericom iz Velenja ter Intertekom iz Nemčije izvaja ČZS. V prvem delu objavljamo povzetek poročila o raziskavi karakterizacije matičnega mlečka.

Matični mleček

Matični mleček je izloček krmilnih in mandibularnih žlez čebel delavk, starih 6–15 dni, in ima ključno vlogo pri

razvoju matice v družini. Danes se matični mleček uporablja v farmaciji, živilski industriji in tudi v kozmetiki. Uvrščamo ga med funkcionalna živila, saj so rezultati raziskav pokazali, da ima matični mleček številne funkcionalne lastnosti, kot so antibakterijsko, protivnetno, dezinfekcijsko, antioksidativno in antitumorsko delovanje ... Biološka dejavnost matičnega mlečka se večinoma pripisuje bioaktivnim maščobnim kislinam, beljakovinam in fenolnim spojinam. Različne možnosti uporabe matičnega mlečka dajejo temu čebeljemu pridelku velik pomen. Posledica tega je tudi velik uvoz matičnega mlečka v vse države, ki nimajo zadostne lastne proizvodnje.

O svetovni proizvodnji matičnega mlečka ni uradnih podatkov, vendar strokovnjaki ocenjujejo, da približno 60 % svetovne proizvodnje, to je približno 2000 ton, proizvede Kitajska, skoraj vsa proizvedena količina se izvozi na Japonsko, v ZDA in Evropo. Več mlečka pridelajo še Japonska, Koreja ter države vzhodne Evrope, nekaj pa tudi Španija, Grčija, Francija in Italija.

Lastnosti svežega matičnega mlečka

Matični mleček je pretežno topen v vodi, ima nizko vrednost pH (med 3,5 in 4,5), specifična gostota je 1,1 g/ml. Je od umazano bele do belo rumene barve, kremast. Ima kiselkast, oster vonj, okus pa izrazito kisel, rahlo trpek, rahlo sladek, oster in pekoč.

Viskoznost matičnega mlečka je odvisna od vsebnosti vode in starosti – če je shranjen na sobni temperaturi, počasi postaja bolj viskozen. Star matični mleček, ki ni pravilno skladiščen, je temnejše barve in lahko postane žarkega okusa. Po pobiranju in ob stiku z zrakom postane pri temperaturi 15 °C rumen zaradi prisotnosti albumina, ki nastane med sušenjem.

Sestava matičnega mlečka

Sestava matičnega mlečka je dokaj zapletena. Sestavljajo ga voda, maščobe, beljakovine, sladkorji, aminokisliline, organske kisline, steroli, estri, fenolne spojine, minerali, elementi v sledovih in druge snovi. Sestava sladkorjev, vsebnost vode, beljakovin in 10-hidroksi-2-decenojske kisline (10-HDA) so najpomembnejši kriteriji za

karakterizacijo matičnega mlečka. Sestava je odvisna od sezonskih in okoljskih dejavnikov. Vsebuje tudi pelod rastlin, na katerih so čebele nabirale nektar in pelod, zato na osnovi pelodne analize matičnega mlečka lahko sklepamo na njegovo poreklo. Merila kakovosti matičnega mlečka predvideva standard ISO, ki je bil pripravljen v letu 2016 (ISO, 2016).

Rezultati raziskave

Zbrali smo 35 vzorcev matičnega mlečka iz let 2016, 2017 ter 2018 iz štirih statističnih regij Slovenije (Podravska, Osrednjeslovenska, Posavska, Gorenjska). Zbranim vzorcem smo določili vsebnost vode, pepela, beljakovin, maščob, 10-hidroksi-2-decenojske kisline (10-HDA), sladkorjev, vrednost pH, kislost, maščobnokislinsko sestavo ter opravili pelodno analizo. Poleg analiz svežega matičnega mlečka smo opravili tudi analize vsebnosti vode, maščob, beljakovin, 10-HDA in sladkorjev ter kislosti in vrednosti pH za ugotavljanje sprememb v sestavi matičnega mlečka po določenem času skladiščenja v hladilniku oz. v zamrzovalniku.

Rezultati analiziranih 35 vzorcev matičnega mlečka slovenskega porekla kažejo, da matični mleček v večini ustreza vrednostim, ki jih predvideva standard ISO za matični mleček (ISO, 2016), nekoliko več odstopanj je le v vsebnosti sladkorjev. Ta matični mleček se ne sme prodajati kot mleček tipa 1, ki opredeljuje, da je hrana čebel izključno njihova naravna hrana (cvetni prah, med ali nektar). Rezultati so dobro primerljivi tudi z rezultati matičnega mlečka tujih avtorjev.

Fizikalno-kemijski parametri

Voda predstavlja največji delež matičnega mlečka. Rezultati vsebnosti vode v slovenskem matičnem mlečku so v območju 62,9 do 67,8 g/100 g. Povprečna vsebnost pepela, katerega glavni elementi so K, P, S, Na, Ca, Al, Mg, Zn, Fe, Cu in Mn, je bila 1,02 g/100 g z razponom od 0,88 do 1,17 g/100 g.

Matični mleček ima nizko vrednost pH, od 3,6 do 4,2, v sklopu naše raziskave je bil razpon vrednosti bistveno manjši, med 3,59 in 3,94, v povprečju 3,78. Povprečna kislost

Barve matičnega mlečka od umazano bele do belo rumene

vzorcev slovenskega matičnega mlečka je bila 4,19, območje pa 3,64 do 4,77 mL 0,1 N NaOH/g.

Vsebnost maščob je odvisna od sezonskih vplivov, zato so vrednosti tega parametra bolj variabilne. Rezultati za vsebnost maščob so imeli največji razpon vrednosti med obravnavanimi fizikalno-kemijskimi parametri, od 4,02 do 7,65 g/100 g. Povprečna vsebnost maščob v vzorcih slovenskega matičnega mlečka znaša 5,42 g/100 g. Pomembna komponenta maščobne frakcije matičnega mlečka je 10-HDA. Te maščobne kisline v naravi ne najdemo, značilna je samo za matični mleček, zato je njena vsebnost pomemben kriterij njegove pristnosti. Pristen mleček mora vsebovati vsaj 1,4 g 10-HDA/100 g. V vzorcih slovenskega matičnega mlečka je bila povprečna vsebnost dvakrat višja od te vrednosti (2,81 g/100 g), območje je znašalo od 2,32 do 3,31 g/100 g.

Vsebnost beljakovin je bila v analiziranih vzorcih matičnega mlečka precej izenačena, v območju od 11,33 do 13,94 g/100 g, s povprečno vrednostjo 12,39 g/100 g.

Vsebnost sladkorjev

Glavna sladkorja matičnega mlečka sta monosaharida fruktoza in glukoza, vedno je prisotna tudi saharoza, v manjših koncentracijah so prisotni tudi nekateri oligosaharidi, ki so lahko v določenih primerih primerni tudi za določanje pristnosti matičnega mlečka (Sabatini in sod., 2009). Analizirani vzorci so vsebovali od 2,3 do 4,5 g fruktoze na 100 g, med 3,4 in 6,2 g glukoze ter od manj kot 0,05 do 3,3 g/100 g saharoze, v šestih vzorcih je bila vsebnost saharoze pod mejo detekcije. Glede na standard ISO (2016) v vsebnosti fruktoze in glukoze ustrezajo vsi vzorci, v vsebnosti saharoze pa eden od vzorcev matičnega mlečka ne ustreza postavljenim kriterijem.

Standard ISO (2016) predpisuje še vrednosti za maltozo, erlozo ter maltotriozo. Maltoze smo določili od < 0,05 do 0,7 g/100 g, kar je skladno s standardom ISO, erloze pa je enajst vzorcev imelo preveč. Vsebnost skupnih sladkorjev ustreza priporočilom standarda ISO.

Pelodna sestava

V analiziranih vzorcih prevladuje pelod pravega kostanja (*Castanea sativa*), podobno kot v medu, pridelanem na območju RS. V več kot 97 % vzorcev slovenskega medu je prisoten pelod pravega kostanja, v mlečku pa je ta zastopan v skoraj 86 % vzorcev in je edini pelod v matičnem mlečku, ki je prevladujoč, druge vrste peloda so zastopane v manj kot 45 %. Glede na rezultate lahko rečemo, da so bili analizirani vzorci zagotovo slovenskega porekla. Pelodna sestava matičnega mlečka je zelo podobna pelodni sestavi medu, zato se lahko pri preverjanju geografskega porekla matičnega mlečka navezujemo tudi na podatkovne zbirke o medu.

Po skladiščenju

Po skladiščenju matičnega mlečka v hladilniku in zamrzovalniku pride do majhnih sprememb (< 5 %) v vsebnosti vode, 10-HDA, kislosti, nekoliko večje so pH-vrednosti ter vsebnosti maščob in beljakovin, ki pa po pol leta niso večje kot 8 %. Tudi po daljšem skladiščenju (eno ter 1,5 leta) spremembe v vsebnosti vode, 10-HDA, kislosti in pH-vrednosti niso bistvene večje. Večje razlike smo ugotovili v vsebnosti sladkorjev, predvsem vsebnosti fruktoze (do 26 %) in v nekaterih primerih saharoze (do 44 %). V nekaterih vzorcih matičnega mlečka smo po skladiščenju zaznali tudi manjše vsebnosti maltoze. Večjih razlik med skladiščenjem v hladilniku in zamrzovalniku ni.

Čebelarjem svetujemo, da naj matični mleček shranjujejo v hladilniku ali zamrzovalniku. Za daljše shranjevanje priporočamo zamrzovanje. Matični mleček naj porabijo znotraj enega, največ znotraj 1,5 leta, saj se vrednost nekaterih fizikalno-kemijskih parametrov po skladiščenju spremenijo, razlike pa so opazne tudi v barvi matičnega mlečka.

Rezultati so nastali v okviru Programa ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2017–2019, ki je bil financiran iz sredstev državnega proračuna in proračuna EU. Celotno poročilo je objavljeno na: www.czs.si/Upload/files/KONCNO_porocilo_karakterizacija_2017-2019_FINAL-koncno.pdf.

Viri:

- Bogdanov, S. (2011): The royal jelly book: Royal jelly and bee bread: harvest, composition, quality. V: *The royal jelly book*, 1: 1–13, www.bee-hexagon.net/royal-jelly/ (junij 2017).
- Daniele, G., Casabianca, H. (2012): Sugar composition of French royal jelly for comparison with commercial and artificial sugar samples. *Food Chemistry*, 134: 1025–1029.
- Kandolf B., A., Lilek, N., Samec T., Bertonecelj, J., Korošec, M., Klemenčič Štrukelj, N. (2019): *Končno poročilo aplikativne raziskave Karakterizacija čebeljih pridelkov ter vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo*. Lukovica: Čebelarstva zveza Slovenije, str. 59–93.
- Kanelis, D., Tananaki, C., Liolios, V., Dimou, M., Goras, G., Rodopoulou, M. A., Karazafiris, E., Thrasyvoulou A. (2015): A suggestion for royal jelly specifications. *Archives of Industrial Hygiene and Toxicology*, 66: 275–284.
- Popescu, O., Mărghitas, Al. L., Dezmiorean, S. D., Mureșan, O. L., Laslo, L., Tofalvi, M. (2008): A characterization about physical-chemical composition of royal jelly. *Bulletin Animal Science and Biotechnologies*, 67,1-2: 244–248.
- Ramadan, F. M., Al-Ghamdi, A. (2012): Bioactive compounds and health-promoting properties of royal jelly: A review. *Journal of Functional Foods*, 4, 1: 39–52.
- Sabatini, G. A., Marcazzan, L. G., Caboni, F. M., Bogdanov, S., Bicudo de Almeida-Muradian, L. (2009): Quality and standardisation of royal jelly. *Journal of ApiProduct and ApiMedical Science*, 1, 1: 16–21.
- Šimúth, J., Bíliková, K., Kováčová, E. (2003): Royal jelly proteins as a tool for development of functional ingredients for health. *Standing Commission of Apitherapy*, 5 str., <http://www.fiitea.org/foundation/files/312.pdf> (julij 2017).
- Žohar, T. (2018): *Vpliv skladiščenja na nekatere parametre matičnega mlečka*. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za živilstvo: str. 23.

Priročno nosilno ogrodje za delo z LR- in DB-nakladnimi panji

Franc Strah

ČD Sv. Jurij ob Ščavnici
strah.franc@gmail.com

Za 1/1 LR-panje sem se odločil, ker omogočajo hiter pregled čebelje družine, večjo mobilnost in so prilagodljivejši glede števila panjev na posamezni lokaciji. Edina težava, ki se mi je pojavljala pri čebelarjenju z njimi, je bila manipulacija panjev.

Polna naklada 1/1 s čebelami in medom tehta pribl. 25 kg in ročno prekladanje panjev je fizično precej naporno, prav tako pa pri panjih primanjkuje površin za odlaganje naklad in opreme. Na podlagi večletnih izkušenj sem zato razvil priročno ogrodje, ki delo z nakladnimi panji olajša. Ogrodje

nam omogoča hiter in fizično manj naporen dostop do plodišča ter poenostavljeno točenje medu. Ogrodje je izdelano iz aluminijaste cevi, spoji pa so varjeni. Ker je teža ogrodja le 2 kg, je delo z njim preprosto. Dimenzije ogrodja (800 mm × 515 mm × 440 mm) pa nam omogočajo, da ga preprosto prepeljemo z osebnim vozilom.

Ogrodje nam je v pomoč tako pri pregledih družin kot tudi pri točenju medu, pri zatiranju varoj ter pri številnih drugih posegih. Pri pregledih družin in pri drugih posegih v plodišče je pristop čebelarja z zadnje strani panja, ogrodje se namesti na nosilec (les, beton, kovina) pod panjem, nato pa se zgornja naklada prekucne na odlagalni prostor na ogrodju ter nam s tem omogoči prost dostop do plodišča panja. Ogrodje se lahko uporabi tudi pri 2/3 nakladah (pri pregledu in točenju medu).

Pri točenju medu je pristop čebelarja z zadnje strani panja, ogrodje se s pomočjo podaljševalnih letvic namesti na nosilec pod panjem. Ker nam letvice omogočajo, da je odlagalna površina, ki jo ustvari ogrodje, daljša, se zgor-

nja mediščna polna naklada vodoravno prestavi iz panja na ogrodje. Čebelar lahko sedaj na sproščeno mesto panja namesti novo prazno naklado. Iz polne naklade odstrani sate, polne medu, in čebele iz teh satov strese v prazno naklado, polne sate pa odloži v transportno posodo.

Foto: MB

Iskanje najboljših tehnoloških rešitev v čebelarstvu

Čebelarji si delo pogosto lajšamo z uporabo različnih naprav, pripomočkov in metod, ki so nastali kot posledica pestrega znanja, ročnih spretnosti in idej, ki se rodijo pri delu s čebelami. Veliko čebelarjev pri svojem delu uporablja številne novosti, ki so si jih izdelali,

in škoda bi bilo, da uporabnih novosti ne delijo z drugimi. Za vse, ki bi želeli tovrstne rešitve deliti s preostalimi čebelarji in s splošno javnostjo ter s tem poskrbeti tudi za lastno promocijo, **komisija za tehnologijo čebelarjenja in varno hrano pri ČZS razpisuje natečaj za najboljše nove tehnološke rešitve s področja čebelarjenja**. Vse, ki si delo lajšate s pomočjo tehnoloških rešitev, ki ste jih izdelali sami in jih vsaj dve sezoni uspešno uporabljali, vabimo, da

primere (fotografije in opis) svojih tehnoloških rešitev pošljete na sedež ČZS na Brdu pri Lukovici ali na e-naslov simon.golob@czs.si. Komisija za izbo bo izbrala najboljše tehnološke rešitve, ki jih bomo čebelarjem predstavili na čebelarskem posvetu na 43. ApiSloveniji, ki bo 14. in 15. marca 2020 v Celju. **Prijave sprejemamo do 1. februarja 2020**, več informacij pa vam je na voljo na tel. št. 030/604 015.

Simon Golob, svetovalec JSSČ

Napis na slovenski spominski plošči Antonu Janši na Dunaju

Andrej Šalehar, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori, Anton Tomec
andrej.salehar@bf.uni-lj.si

Odkritje spominske plošče Antonu Janši v slovenskem jeziku na Dunaju (9. april 2019) je za slovensko čebelarstvo in za celotno Slovenijo pomemben dogodek. Anton Janša, preprosti kmečki mladenič, je bil prvi učitelj čebelarstva (1770–1773) na čebelarski šoli v Augartnu na Dunaju in učil je gorenjski način čebelarjenja. Že leta 1775 je bilo v odloku Marije Terezije Navodilo za čebelarske mojstre predpisano, da se mora na javnih čebelarskih šolah učiti Janšev čebelarski nauk.

Na vsaki spominski plošči ima napis osrednji pomen. Žal pa je bil v medijskih sporočilih napis na tej slovenski spominski plošči le redkokdaj predstavljen. Naj bo tu že v uvodu pojasnjeno, da je priprava napisa na spominskih ploščah zahtevna in odgovorna naloga, da ga mora skupaj napisati več dobrih poznavalcev dela in življenja prednika, ki mu je spominska plošča posvečena. Nikoli ga ne sme pripraviti le en posameznik. Pri tem je tudi vedno omejujoč dejavnik prostor. Besedila so običajno vklesana, kar samo povečuje zahtevnost priprave napisa.

V Augartnu na Dunaju je bila v nemškem jeziku leta 1934 že postavljena spominska plošča Antonu Janši. Kaj je na njej v nemškem jeziku zapisano, lahko preberemo v *Slovenskem čebelarju* (letnik 69, 1967, št. 5, str. 137–138). Slovenski prevod:

V s p o m i n
ANTONU JANŠI,

prvemu avstrijskemu čebelarskemu učitelju in
čebelarskemu raziskovalcu ob njegovem 200. rojstnem
dnevu — p o k l a n j a avstrijsko čebelarsko združenje
v letu 1934.

Prevod Valko Razinger (1967, str. 138)

Ob dvestoletnici Janševe smrti leta 1973 je bilo na spominski plošči na spodnjem robu dopisano v nemškem jeziku, razen zadnje vrstice, ki je napisana v slovenskem jeziku (več je napisano v *Slovenskem čebelarju* – letnik 75, 1973, št. 7, str. 193–199):

1734 1973 1773

Ob priliki 200 letnici njegove smrti na Dunaju
Deželna čebelarska zveza na Dunaju
Zveza čebelarskih društev za Slovenijo

Spominska plošča Antonu Janši v Augartnu

Hvalevredno – in to je samo poseben dokaz za velik Janšev prispevek k razvoju čebelarstva. Vendar nobenega podatka, od kje je Janša, da je učil gorenjsko čebelarjenje, da je bil slovenski čebelarski učitelj ... Resnično je zato velikega pomena, da je sedaj pod to spominsko ploščo tudi spominska plošča v slovenskem jeziku.

In sedaj k slovenskemu napisu na spominski plošči. Priprava napisa se je začela leta 2017. Osnovna zamisel je bila, da bi bil na slovenski plošči dvojezični napis: slovenski in nemški. Po dolgem usklajevanju skupine (avtorji sestavka), ki se je zbrala ob tej nalogi, je bil predlagan daljši dvojezični napis, ki pa v meddržavnih usklajevanjih ni bil sprejet. Soglasja tudi ni dobil skrajšani dvojezični napis. Končna odločitev je bila, da naj bo na spominski plošči, ki so ji odmerili velikost 208 × 40 cm, samo napis v slovenskem jeziku, ki se glasi:

ČZS uspelo, čeprav v to ni nihče verjel!

Pri postavitvi spominske plošče Antonu Janši na Dunaju gre za zgodovinski dosežek. Po večletnem usklajevanju z avstrijskimi oblastmi smo lahko veseli, da smo uskladili slovenski napis na Dunaju, kar je prava redkost in smo na to lahko upravičeno ponosni. Predsednik ČZS Boštjan Noč in ekipa na ČZS je edina verjela, da bo večletna želja slovenskih čebelarjev uresničena. Zato gre prvo zahvala za vztrajnost Boštjanu Noču, predsedniku ČZS ter ekipi, ki je projekt izvedla: Marku Alaufu, podpredsedniku ČZS, Barbari Dimc, tajnici ČZS, kamnosekinji Mateji Sambol, Albinu Zajcu in Dominiku Dimcu. Zahvala gre tudi skupini: prof. Andrej Šalehar, Vladimir Fajdiga, Janez Gregor in Anton Tomec, ki je pripravila napis za ploščo. ČZS

Anton Janša

(*1734, Breznica, +1773, Dunaj)

Kranjski kmet in čebelar. Bil je prvi učitelj čebelarstva na čebelarški šoli Marije Terezije na Dunaju, ki je učil nakladno čebelarjenje in prevažanje čebel na pašo. Napisal dve čebelarški knjigi in je začetnik modernega čebelarstva. Ob proglasitvi svetovnega dneva čebel postavila Čebelar-ska zveza Slovenije. A.D. MMXVIII
www.czs.si/anton_jansa

Ta napis je bil pred letošnjo izdelavo spominske plošče v zadnji alineji dopolnjen z noveliranjem podatkov (letnica,

dopis drugo praznovanje in dodana je Občina Žirovnica) in spletni naslov, nadomeščen s QR-kodo, ki vodi do spletne strani ČZS, www.czs.si.

Na tako skromno odmerjenem prostoru se je morala pretehtati vsaka črka in med Janševimi deli izbrati ter zapisati samo najpomembnejša. Napis sedaj jasno in nedvoumno sporoča, da je Anton Janša doma na Breznici (Gorenjska), da je bil prvi učitelj čebelarstva na Dunaju, da je učil gorenjsko čebelarjenje (nakladno čebelarjenje, prevažanje čebel na pašo), da je napisal dve čebelarški knjigi (nekateri ju imenujejo bisera čebelarške literature) in da je začetnik modernega čebelarstva.

Novice iz sveta

Skandinavija

Nordijski center za genetske vire (NordGen) je inštitut, ki so ga leta 1971 ustanovile Norveška, Švedska, Finska, Danska in Islandija z nalogo skrbeti za ohranjanje raznolikosti nordijskih genskih virov rastlin in živali, povezanih s hrano in kmetijstvom, ter za njihovo preživetje v sodobnih okoljskih pogojih. Ob letošnjem svetovnem dnevu biotske raznovrstnosti, 22. maja 2019, je objavil svoj prenovljeni načrt za ohranjanje nordijske temne čebele (*Apis mellifera mellifera*). Ogroža jo predvsem naša *Apis*

mellifera carnica, ki že prevladuje v nordijskih panjih. NordGen upa, da bo po njegovih posodobljenih priporočilih in ukrepih vse več tamkajšnjih čebelarjev obdržalo nordijsko temno čebelo in da bodo Skandinavci kupovali predvsem njen med. S predloženimi ukrepi želijo svojo čebelo rešiti pred grozečim izumrtjem.

Tone Žakelj

Vira:

www.nordgen.org/en/nordgen-releases-plan-for-conservation-of-the-nordic-bee/.

www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=zahUKEwi8tvOMyv3kAhWGr6QKHT8BBzMQFjAAegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Fnorden.diva-portal.org%2Fsmash%2Fget%2Fdiva2%3A1316917%2FFULLTEXT01.pdf&usg=AOvVaw2UWlzp9jMjHU B6DTAqlzfu.

Foto: Internet

Luskava koničasta čebela (*Coelioxys afra*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Koničaste čebele so sorodnice čebel listorezk. Lastnih gnezd ne pripravljajo, temveč svoja jajčeca podtikajo v gnezda listorezk, redkeje tudi kožuhastih čebel in morda tudi rogatih čebel. Pri tem jim je v pomoč koničasto oblikovan zadek, ki se pri samicah končuje v ost, s katero razmaknejo koščke listov, s katerimi listorezke gradijo celice v svojih gnezdih. Samci imajo na konici zadka več trnov, s katerimi verjetno spodbujajo samico k parjenju ali jih uporabljajo pri bojih s tekmeči. Strokovno imenujemo tako imenovane kukavičje čebele kleptoparaziti ali po slovensko tatinski zajedavci, saj kradejo zaloge hrane, ki so jih pripravile gostiteljske vrste. Za luskave koničaste čebele, ki so med manjšimi v

Luskava koničasta čebela (*Coelioxys afra*)

svojem rodu, so značilne luskam podobne dlačice, ki tvorijo bele proge in lise na njihovem telesu. Na evropskem rdečem seznamu je opredeljena za neogroženo vrsto. Njene gostiteljske vrste so majhne listorezke, predvsem vrsta *Megachile pilidens*.

Foto: Andrej Gogala

Čebelarjeva opravila v novembru

dr. Peter Kozmus – Pilštanj

peter.kozmus@czs.si

Pri čebelah v mesecu novembru nimamo veliko opravil. Vreme je lahko zelo različno. Temperature so lahko še tako visoke, da čebele sredi dneva izletavajo iz panja in prinašajo vanj zadnji cvetni prah, lahko pa so temperature nizke in že oblikujejo zimsko gručo. Na to čebelarji nimamo vpliva, razen če bi čebele prestavili v prostore, kjer bi jih imeli pod nadzorovanimi pogoji. Zdi se neverjetno, vendar te prakse v nekaterih delih sveta obstajajo in dobro delujejo (ZDA, Kanada, skandinavske države ...). Pri nas o tem ne razmišljamo, ker zime pri nas čebele relativno dobro prenašajo, saj temperature padejo pod -20°C le izjemoma.

Čebele v tem obdobju potrebujejo mir

Za čebele je najbolje, da imajo preko zime, od novembra do marca, stalno nizke temperature, ki jim omogočajo, da bi bile čim manj aktivne in trošile čim manj energije in s tem zaloge hrane. Ključnega pomena je zato izbira prave lokacije čebelnjaka, stojišča oz. mesta za postavitev prevozne enote. Sončne lege z veliko sonca so dobrodošle spomladi, da se čebele lažje in hitreje razvijejo, preko zime pa ne. Tudi v poletnih mesecih jim lahko preveč sonca škodi, zlasti kadar od čebel terja dodatno ventilacijo in s tem porabo energije. Tudi paše so na prevročih lokacijah slabše, saj rastline nektar in cvetni prah izločajo krajši čas oz. se hitreje posušita kot na hladnejših lokacijah.

Čebele v tem obdobju potrebujejo mir.

Zaradi tega v zadnjem obdobju, predvsem pri izbiri lokacij za prevozne enote, zbiram lokacije, ki so senčne in seveda brez vetra. Za čebele je boljše, da jih iz panja privabi topel zrak in ne varljivi sončni žarki. Pri čebelnjaku, ki ga imam ob hiši, sem izdelal in namestil dodatno senčilo, razmišljam pa tudi, kako bi

Na tržnici v Podčetrtku

v celoti omejil dostop sončnim žarkom preko zime. Čebele mirujejo in potrošijo najmanj energije pri zunanji temperaturi od -1 do $+4^{\circ}\text{C}$.

Obdobje brez zalege in zatiranje varoj

Ko se jutranje temperature spustijo pod ledišče, matica v večini primerov preneha zaleganje. Koristno je, da si ta datum zapišemo, da lahko ocenimo, kdaj bodo družine brez zalege. To moramo vedeti, ko načrtujemo zimsko zatiranje varoj, da to opravimo v obdobju, ko so družine popolnoma brez zalege. To je lahko že v novembru, pogosteje pa v decembru in januarju. Odvisno od območja Slovenije, lege in nadmorske višine.

Če z zimskim zatiranjem varoj nismo uspešni, smo s tem v večini primerov povzročili, da se bo število varoj v spomladanskih in poletnih mesecih povečalo preko kritične meje, zaradi česar se družine ne bodo optimalno razvijale. Slaba učinkovitost zimskega zatiranja se izkaže najkasneje v poznopoletnih mesecih, lahko pa že tudi prej. Varoje med čebelami širijo tudi viruse, ki dodatno hromijo razvoj družin. Zimsko zatiranje je torej ključno za uspešno čebelarjenje, zato sta pravilno načrtovanje in izvedba izrednega pomena. Bolj kot način aplikacije je pomembno dejstvo, da so družine v času izvajanja popolnoma brez zalege. Sam uporabljam metodo kapanja z API-Bioxal zdravilom, ki sem jo podrobneje opisal v januarjskih čebelarjevih opravilih.

Prodaja čebeljih pridelkov

V zimskih mesecih moramo biti dejavni pri prodaji čebeljih pridelkov. O tem, da naj bodo izdelki lično pakirani, pravilno označeni in lepo razstavljeni, ne bom zgubljal besed, ker so to osnove za uspešno prodajo. Ob tem je dobro

Foto: Peter Kozmus

Rentabilnost čebelarjenja					
Amortizacija			Stroški		
Sredstva	vrednost	amor. doba	amort.	Sredstva	vrednost
čebeljak	2000	20		Satnice	
panji	2000	20		Okvirji	
prevozna enota	2000	20		sladkor	
panji v prevozni	2000	20		Gorivo	
rezervni panji	2000	20		Zdravila	
točilo	3600	20		Drobna oprema	
topilnik	300	20		Podarjen med	
Ometalnik	300	10		Plačilo prevoznikov	
Kuhalnik voščin	500	20		Matice	
Sončni topilnik	300	20			
Posoda za odkrivanje	100	10			
			Vsota		Vsota

Dohodki			
Artikel	Količina	Cena	Vrednost
Lipov med	300		
Cvetlični med	300		
Kostanjev med	400		
Prodaja družin	20		
Prodaja matic	50		
			Vsota

RENTABILNOST

Bilanco preprosto izračunamo z vnaprej pripravljenim programom.

došlo, da se čim bolj vključujemo v lokalno dogajanje, da nas ljudje čim bolj spoznajo in pridobijo zaupanje v nas. Ob srečanjih se obiskovalci z nami pogovarjajo, nas dodatno spoznavajo in ob tem izvedo več o naši ponudbi. Nema lokrat jim lahko tudi razložimo, da so čebele pomembne za ljudi in da moramo vsi skupaj skrbeti, da bo okolje do njih čim prijaznejše. Tudi kupce moramo znati poslušati, saj nam povedo marsikaj koristnega, kar lahko v prodaji uporabimo, da smo v prihodnje še uspešnejši. Prodaja zahteva določene veščine, ki si jih lahko pridobimo z izkušnjami, še boljše pa je, da se udeležimo kakšnega izobraževanja s tega področja. Tudi knjig na to temo je veliko in v vsaki bomo našli informacije, ki nam lahko izboljšajo prodajo. Poleg tega moramo čim bolj izkoristiti tudi lokalno okolje, v katerem živimo, tako da izkoristimo različne možnosti, dogodke, ki so nam na voljo. Sam se povezujemo s ponudbo zdravilišča Terme Olimia v Podčetrtku in si prizadevam, da me njihovi obiskovalci med nastanitvijo obiščejo in se seznanijo z našo ponudbo. Ne glede na to, kje smo, lahko na različne načine izkoristimo tudi tradicionalni slovenski zajtrk, dan odprtih vrat čebelarjev ... in z njegovo pomočjo izboljšamo prodajo.

Letna bilanca

V tem mesecu naredim tudi osnovno kalkulacijo čebelarške sezone. Zanima me predvsem osnovna letna rentabilnost (R) čebelarstva. Pri njenem izračunu na odhodkovni strani upoštevam:

- koliko denarnih sredstev sem v posameznem letu vložil v čebelarstvo (nakup satnikov, satnic, orodja, matic, sladkorja, zdravil ...),
- amortizacijo večje čebelarške opreme (panjev, čebeljakov, točila, kuhalnika voščin, sodov za med ...), na prihodkovni strani pa:

C. prihodke od prodaje čebeljih pridelkov, čebeljih družin, matic ...

Kalkulacijo izračunam po naslednji formuli:
R = C – B – A.

Porabljenega časa za delo s čebelami v izračun ne vključujem, ker nisem profesionalni čebelar, kakor tudi ne stroškov za plačevanje prispevkov in zavarovanja. Kalkulacijo opravi s programom za urejanje preglednic in računanje, v katerem imam nastavljene formule, zato mi izračun ne vzame veliko časa. Glede na to, da je bilo leto 2019 izredno slabo za pridelavo medu, bo rentabilnost nizka, verjetno blizu ali celo pod ničlo. Na podlagi izračuna si postavim načrt za naslednje leto in se nanj kmalu po novem letu začnem pripravljati.

Izobraževanje

V novembru imamo ob dolgih večerih več časa za zbiranje novega znanja z branjem literature oz. z obiskovanjem različnih izobraževanj. Novo znanje je naša naložba za prihodnost. Sam se udeležujem različnih predavanj in berem različno strokovno literaturo. Slišano ali prebrano najprej kritično presodim in ne vzamem vsega za absolutno resnico. Predvsem prakse drugih čebelarjev jemljem z določeno rezervo. Kar menim, da bi bilo koristno zame, v praksi najprej preizkusim na določenem številu čebeljih družin in iščem zase najboljše rešitve. Zavedam se, da čebelarji čebelarimo v različnih okoljih in da kar je dobra praksa za enega čebelarja, ni nujno, da je dobro tudi zame.

To tople svetujem tudi drugim, saj je čebelariti vse zahtevnejše in brez neprestanega izobraževanja ne bomo uspešni.

Popravek

V SČ-ju 10/2019 smo na str. 285 objavili članek »Postavljen prvi medomat v Sloveniji«. Po izidu številke smo v uredništvo prejeli informacijo, da omenjeni medomat ni prvi v Sloveniji, saj je bil pred njim postavljen najmanj en medomat, in sicer v Spodnjih Bitnjah, kjer stoji že več let. Lastnik je Gregor Flerin.

Foto: Gregor Lužar

Medomat čebelarstva Flerin v Spodnjih Bitnjah, fotografiran 9. decembra 2014.

Uredništvo

50-letnica Čebelarske zveze Spodnje Savinjske doline in 110-letnica organiziranega čebelarjenja v Spodnji Savinjski dolini

21. junija 2019 so se v Žalcu zbrali čebelarji iz Slovenije in zamejstva, da bi skupaj obeležili praznik 50-letnice Čebelarske zveze Spodnje Savinjske doline (ČZSSD) in 110-letnice organiziranega čebelarjenja v Spodnji Savinjski dolini.

Ob spremljavi Savinjskih rogistov so prispeli praporščaki z več kot 20 prapori iz čebelarskih društev in zvez iz celotne Slovenije in tujine. Komorni moški pevski zbor ČZS je odprl program s čebelarsko himno. V uvodnem nagovoru je predsednik ČZSSD, gospod **Žiga Grm**, poudaril pomen povezovanja med društvi in širjenja znanja o čebelarstvu in pomenu čebel za življenje ljudi, saj je vsaka tretja žlica hrane odvisna od opravevanja čebel. Podžupan občine Žalec, gospod **Marjan Vodeb**, je prisrčno pozdravil vse prisotne čebelarje in opozoril na pomen medsebojnega sodelovanja ter zaželel vsem čebelarjem dobro letino. Slavnostni govornik, podpredsednik ČZS, gospod **Janez Vencelj**, je v govoru poudaril vlogo ČZS pri proglasitvi 20. maja kot svetovnega dne čebel. Čestital je ČZSSD za uspešno delo in okrogel jubilej. Ob tej priložnosti je ČZS odlikovala ČZSSD z odličjem A. J. III. stopnje. O zgodovini čebelarstva v spodnji Savinjski dolini je spregovorila vodja programa in tajnica ČZSSD **dr. Nevenka Cukjati**, ki je predstavitev opremila z računalniško vodenimi prosojnicami.

Ustanovni občni zbor **Čebelarske podružnice za Savinjsko dolino** je bil v letu 1909 v prostorih OŠ Griže. Prvi predsednik je bil Ludvik Černej, odbornika pa sta bila Alojz Jurhar in Pankrac Poteko, oba kmeta in čebelarja iz Griže. Že takoj je bilo včlanjenih 36 čebelarjev, kasneje se je njihovo število še povečalo. 11. novembra 1969 je bila na pobudo koordinacijskega odbora Žalec ustanovljena **Zveza čebelarskih društin občine Žalec**. Zbora se je udeležilo 20 delegatov od 26 vabljenih. Sprejeli so Pravilnik o podeljevanju odličij

A. J. III. in II. stopnje, ki so ga privzele vse čebelarske družine tega območja. Leta 1971 je bil za predsednika Zveze čebelarskih društin občine Žalec imenovan Anton Rozman, ki je to organizacijo vodil skoraj 30 let. Po navodilih ZČD Slovenije so se čebelarske družine preimenovala v čebelarska društva in tudi Zveza čebelarskih društin se je preimenovala v **Zvezo čebelarskih društev občine Žalec**.

Ob reorganizaciji občinske samouprave, po kateri je iz Občine Žalec nastalo v letu 1998 šest novih občin, se je prilagodila tudi Zveza čebelarskih društev občine Žalec. Na občnem zboru 13. marca 1999 je s sprejetimi pravili dobila novo ime in se preimenovala v **Zvezo čebelarskih društev Spodnje Savinjske doline**. Ob ustanovitvi je bil cilj zveze predvsem izobraževanje čebelarjev. V času njenega 30-letnega delovanja je bilo organiziranih več kot 200 predavanj. Poleg domačih predavateljev so predavali tudi priznani strokovnjaki iz Avstrije. Leta 1970 je zveza organizirala prvo srečanje savinjskih čebelarjev in izvedla prvo tekmovanje čebelarskih krožkov v občini Žalec iz znanja čebelarstva pod imenom »Pokaži, kaj znaš«. Prireditev je lepo uspela. Po njej so se zgledovali tudi drugi čebelarski krožki po Sloveniji. Leta 1978 so razvili prapor Zveze čebelarskih društin občine Žalec in organizirali svečani dogodek.

V letu 1999 so ob 90-letnici ustanovitve prve čebelarske organizacije v Savinjski dolini in 30-letnici ustanovitve Zveze čebelarskih društev Spodnje Savinjske doline organizirali svečano prireditev. Ob tej priložnosti so izdali **Čebelarski almanah**, v katerem so zbrani ključni podatki o dejavnostih na področju čebelarjenja na območju Spodnje Savinjske doline. Zveza čebelarskih društev Spodnje Savinjske doline se je v letu 1999 preimenovala v **Čebelarsko zvezo Spodnje Savinjske doline**.

Na slavnostni prireditvi sta predsednik ČZSSD Žiga Grm in medena kraljica Slovenije, gosa Valentina Marinič, podelila zahvale posameznikom in organizacijam za dolgoletno delovanje na področju čebelarstva. Zahvale so prejeli: **Boltežar Vasle** (ČD Šempeter) za dolgoletno in vztrajno delo na mestu praporščaka ČD Šempeter; **Pavel Rozman** (ČD Šempeter), ki je v ČZSSD dejaven od leta 1983, torej 36 let, za vestno in vztrajno delo na področju vodenja in koordiniranja; **Ivan Turnšek** (ČD Polzela) za vzorno vodenje blagajniških poslov od leta 1969 do leta 2015, skupno celih 46 let; **Jani Puckmeister** (ČD Polzela) za prizadevno opravljanje del tajnika v obdobju 1996–2015, skupaj 19 let; **Občina Žalec** za dolgoletno uspešno sodelovanje, stalno podporo in poslušanje potrebam ČZSSD; **Osnovna šola Griže** za prispevek pri ra-

zvoju čebelarstva na območju Spodnje Savinjske doline z nudenjem vse potrebne podpore za uspešno delovanje čebelarskega krožka na OŠ Griže in za promocijo čebelarstva na državni ravni z organizacijo UNESCOVEGA TABORA v letu 2019, ki je bil v celoti posvečen čebelarstvu; **Osnovna šola Šempeter** za pomoč in podporo ohranjanja in posredo-

vanja znanja s področja čebelarstva na način organiziranja in vodenja čebelarskega krožka; **Čebelarski muzej Antona Pepela** (ČD Tabor) za promocijo čebelarstva in ohranjanje kulturne dediščine; župnik Župnije Griže **Jožef Planinc** za pripravljenost pomagati pri organizaciji dogodkov v kraju in za podporo ohranjanja čebelarske kulturne dediščine s postavitvijo spominske plošče župniku Janezu Goličniku na župnišču v Grižah; župnik Župnije Prebold **Damjan Ratajc** za pomoč pri ohranjanju čebelarske kulturne dediščine s postavitvijo čebelnjaka pred župniščem v Preboldu in za možnost koriščenja prostorov župnijskega doma svete Ane za čebelarske sestanke.

Slavnostni dogodek so popestrile oljne slike ljubiteljskih slikarjev z območja Savinjske doline, razstavljene v avli Doma 2. slovenskega tabora v Žalcu. Sledila sta neformalno druženje in izmenjava izkušenj ob medenih dobrotah.

Dr. Nevenka Cukjati, tajnica ČZSSD

Čebelarski društvi Selška dolina in Železniki praznovali 110-letnico čebelarjenja

Lepa osrednja prireditev je potekala v nedeljo, 9. junija 2019, v Osnovni šoli Selca. Med 130 zbranimi udeleženci te prireditve so bili najprej čebelarji z družinskimi člani, vabljenimi gosti, donatorji in ljubitelji čebelarstva. Začetek prireditve je označil prihod praporščakov. Čudovito plaketo za 110 let organiziranega čebelarjenja je podelil predsednik ČZS, g. Boštjan Noč, ČD Selška dolina in ČD Železniki, ki skupaj praznujeta ta visoki jubilej. Predsednik ČZS je v nagovoru poudaril potrebo po povezovanju dela med društvi in dodal, da bi morali čebele razglasiti za ogroženo vrsto.

Francetovi orgličarji so zaigrali slovensko in čebelarsko himno in povezovali program prireditve. Predsednik ČD Selška dolina, predsednik ČD Železniki, župan občine Železniki in na koncu predsednik ČZS so prikazali pomen čebelarstva in čebele v naši lepi slovenski deželi. Namen združevanja čebelarjev je podoben kot pred 110 leti. Delo čebelarjev je ohranjanje populacije čebel, ki je nepogrešljivi člen v verigi pridobivanja hrane in koristi človeku ter naravi. Žal pa so pogoji pridelave medenih izdelkov vedno težji, v veliki meri zaradi teženj po visokih dobičkih, ki spreminjajo podnebne pogoje in življenje na zemlji.

V Selcih na Frtici so se 22. avgusta leta 1909 zbrali napredni čebelarji Selške doline, da bi se povezali v društvo. Leta 1911 pa so ustanovili Čebelarsko podružnico Selca, ki se je kasneje preimenovala v Čebelarsko družino Selca, nato v Čebelarsko društvo Selca, od leta 2005 pa deluje pod imenom Čebelarsko društvo Selška dolina. Zaradi velikega območja Čebelarske družine Selca so čebelarji gornjega dela Selške doline leta 1949 ustanovili novo čebelarsko družino

Železniki. V tem času je v obeh ČD Selške doline aktivnih 76 čebelarjev, s 1188 čebeljimi družinami in 81 čebelnjaki. Društvi skrbita za izobraževanje čebelarjev in spodbujanje mladih k čebelarstvu, promociji in ohranjanju kranjske sivke. Čebele pa nam hvaležno vračajo skrb z opravevanjem cvetja in čebeljimi izdelki.

Na koncu prireditve so bila podeljena odlikovanja in priznanja. Najvišje odlikovanje A.J. prve stopnje je, za dolgoletno delo pri vodenju ČD Selška dolina, posthumno prejel Jože Rihtaršič. Priznanja je prejelo tudi 13 članov obeh društev. Zahvala za opravljeno delo gre članom ČD Selška dolina in ČD Železniki, saj smo visok jubilej počastili, kot se za čebelarstvo spodobi.

Nikolaj Čenčič, tajnik ČD Selška dolina

Medeni zajtrk 2019

Kot ste že bili obveščeni v oktobrski številki SČ-ja, medeni zajtrk letos poteka 15. novembra, in te dni ste na **naslove čebelarških društev s strani tiskarja prejeli zgibanke Čebelica, moja prijateljica, ki so namenjene otrokom v vrtcih in prvi triadi osnovne šole**. Zavedamo se, da brez vaše pomoči akcije ne bi mogli izpeljati v takem obsegu, kot je, zato vas vabimo, da se tudi v letošnjem letu v okviru svojih zmo-

žnosti povežete s šolami in vrtci in se dogovorite za sodelovanje. S skupnimi močmi vse te dejavnosti zagotovo pripomorejo k neprecenljivi promociji čebelarstva, nas čebelarjev in čebeljih pridelkov širši javnosti. Zato je prav, da **ta dan posvetimo otrokom in tako poskrbimo za prenos znanja o pomenu čebel** kot tudi odnos do okolja, hrane ipd. na naše najmlajše in s tem tudi na širšo javnost. Poskrbimo, da bo ta dan tudi v tem letu čebelarški! Glede na to, da šole in vrtci za izvedbo

zajtrka s poenostavljenimi postopki od lokalnih ponudnikov kupijo živila za zajtrk (med katera sodi tudi med), svetujemo, da čebelarji, ki imate zadostne količine medu, ponudite med šolam in vrtcem v svojem okolju. Čebelarji za med lahko izstavite e-račun. Kako to storiti, lahko preberete v oktobrski številki SČ-ja ali na spletni strani www.czs.si. **Želimo vam uspešno izvedbo akcije!**

Tanja Magdič,
svetovalka za ekonomiko JSSČ

Jedi z medom od tu in tam – nova e-knjžica z recepti

ČZS, JSSČ, je v elektronski obliki izdala kuharsko knjižico *Jedi z medom od tu in tam*. Vabimo vas, da preizkusite uporabne recepte in postanite »master šef v kuhanju medenih jedi«. Med, ki ga imenujejo tudi tekoče zlato in ga cenimo kot posebno darilo narave, lahko s pridom uporabimo tudi v kulinariki. Z medom pogosto namažemo kos kruha, uporabljamo ga kot naravno sladilo, zelo uporaben pa je med tudi v kuhinji, saj ga lahko dodajamo mesnim jedem, ribam, omakam, marinadam, zelenjavi, sadju, seveda pa tudi slaščičarsko-pe-

kovskemu pecivu ... Želimo vam obilo užitka pri ustvarjanju jedi z medom.

Vsem, ki so sodelovali pri nastajanju knjižice, se iskreno zahvaljujemo. Še naprej si želimo vašega sodelovanja, vabimo vas, da nam pošljete preizkušen recept jedi z medom, ki ga bomo objavili v glasilu *Slovenski čebelar* in na spletni strani ČZS. Recept z imenom jedi, sestavinami, količinami, postopkom priprave in fotografijo pošljite na elektronski naslov: natasa.strukelj@czs.si.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Drožasti kruh z medom

Droži so naravno vzhajalno sredstvo. So preprosta zmes moke in vode, ki na toploti sčasoma začne fermentirati. Iz teh dveh sestavin lahko pripravimo domači ali divji kvas, ki povsem nadomesti pekovskega oziroma pivskega! Vse, kar potrebujemo, sta moka in voda, ki, pomešani skupaj v pravem razmerju in ob primernih pogojih, fermentirata. Ta proces sprožijo naravno prisotni mikroorganizmi, in sicer mlečnokislinske bakterije in divje kvasovke. S fermentacijo ohranjamo in zboljšujemo marsikatera živila, zato je ta način obdelave hrane od nekdaj pomemben.

Foto: Primož Lavre

SESTAVINE: 450 g pšenične moke tip 500, 50 g polnovredne pšenične moke, 320 g vode, 50 g cvetličnega ali kostanjevega medu, 10 g soli, 100 g puhastih in aktivnih droži

PRIPRAVA: Med, sol in droži raztopimo v vodi. Obe vrsti moke pomešamo med sabo, v sredino naredimo luknjo in tekočo mešanico postopoma prilivamo v moko. Vgnetemo, da se vse sestavine lepo povežejo v testo. Pustimo pokrito počivati 10 minut, nato ponovno pregnetemo. Če se vam zdi, da je premalo tekočine, lahko po tem počitku dodate vodo po občutku. Nato pustimo pokrito, da testo naraste za približno 80 odstotkov. Pri drožeh imamo na voljo kar veliko časa. Testo dvakrat oblikujemo (hlebci ali štruco) in ga damo v pomokano vzhajalno košarico ter pokrijemo, da se ne izsuši. Pustimo dobro uro in pol na sobni temperaturi, nato testo damo čez noč v hladilnik, tam bo zorelo in pridobivalo okus. Če testo v hladilniku sploh ne naraste, ga naslednji dan pustimo še na pultu. Nato ga spečemo v predhodno ogreti pečici (260 °C). Testo pred peko zarežemo in temperaturo v pečici znižamo na 240 °C, ustvarimo paro ter pečemo 15 minut s paro in nato še kakšnih 20–25 minut brez, da skorjica lepo porjavi. Pa slasten drožotek!

Svoj recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si.

Avtorica recepta: Anita Šumer

Praznovanje 140-letnice kranjske čebele

140 let kranjske čebele bomo praznovali 15. novembra v občini Ivančna Gorica, ki je rojstna občina kranjske čebele. Leta 1879 je August Pollmann opi-

sal in poimenoval čebele, ki jih je dobil iz Kranjske, kot podvrsto *Apis mellifera carnica*, imenovano tudi kranjska čebela (Carniolan Honey Bee, Krainer Biene). Zato leto 1879 štejmo kot letnico rojstva kranjske čebele. Praznovanje 140-letnice bo potekalo na OŠ Stična 15. novembra v

sklopu medenega zajtrka na dan slovenske hrane, ki je v veliki večini odvisna od oprave čebel. Sodelovali bodo številni lokalni čebelarji, učenci itd. Program se bo začel ob 8.00 z medenim zajtrkom, nadaljeval pa ob 9.00 s prireditvijo.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Dan shem višje kakovosti

V četrtek, 14. novembra 2019, z začetkom ob 10. uri na Čebelarški zvezi Slovenije organiziramo že tradicionalni posvet ob dnevu shem višje kakovosti medu. Na posvet vabimo vse čebelarje, ki želijo ponuditi kupcu tisto, kar kupec želi in zahteva – to je **kakovost!** Na posvetu boste spoznali dobre prakse in usvojili nova znanja, kar bi pripomoglo k boljši ekonomičnosti in razvoju vašega čebelarstva. Letošnji posebni gost posveta bo Boštjan Romih, ki nam bo predstavil komunikacijske veščine.

Program posveta:

- Pozdravni nagovori predsednika ČZS Boštjana Noča in gostov.
- Marko Majer, Bureau veritas: Sheme kakovosti skozi oči presojevalca.
- VERUS: »Kakšne so nakupne navade Slovencev glede medu?«
- Tanja Magdič: Sheme kakovosti – poročilo o izvajanju promocije shem kakovosti medu.

Posvet bomo zaključili s predavanjem znanega voditelja **Boštjana Romiha** o **komunikacijskih veščinah**: kako npr. dvigniti pozornost, spremljati sogovornika in si pridobiti njegovo zaupanje. Vse te veščine prispevajo k boljši komunikaciji z našimi kupci in posledično k boljši prodaji. Dobra stran tega pa je, da se teh veščin lahko naučimo!

Kulinarično medeno doživetje in novinarska konferenca

Posvet bomo začinili s kosilom, sestavljenim iz **zaščitene kmetijskih pridelkov, predstavitev široke možnosti uporabe bogastva arom medu v kulinariki in novinarsko konferenco.** Za pripravo jedi bo poskrbel *chef* Uroš iz Vile Podvin, restavracije, ki je med tremi absolutnimi

VKLJUČITE SE V SHEME KAKOVOSTI

Slovenski čebelarji ob upoštevanju dobre čebelarke prakse brez težav dosegajo strožje kriterije kakovosti, ki so pogoj za vključitev v sisteme višje kakovosti. Če čebelje pridelke dajemo na trg, moramo zagotavljati sledljivost in varno hrano ter za svoj med voditi evidence, ki jih predpisuje zakonodaja. Čebelarji, vključeni v sheme kakovosti, tako niso podvrženi nobenim dodatnim administrativnim bremenom, saj izpolnjujejo popolnoma enake obrazce kot čebelarji, ki v sheme niso vključeni! **Na posvet vabimo tudi tiste čebelarje, ki še niste vključeni v sheme kakovosti medu. Na posvetu boste spoznali uporabnike shem, ki vam bodo svoje izkušnje s trženjem medu iz shem kakovosti predstavili iz prve roke. Pridružite se najboljšim!**

zmagovalci nacionalnega izbora najboljših slovenskih restavracij za leto 2019. Prijavnina na kosilo znaša 5 EUR/osebo.

OBVEZNA PRIJAVA

Število udeležencev je omejeno! Svojo udeležbo **OBVEZNO** sporočite na e-naslov: zlatica.kovacevic@czs.si. **Prijave sprejemamo do zasedbe prostih mest. Vabljeni!**

EVROPSKA UNIJA PODPIRA KAMPANJE, KI SPODBUJAJO VISOKOKAKOVOSTNE KMETIJSKE PROIZVODE

Tanja Magdič

V okviru ČZS, JSSČ, bo sledila strokovna razprava – Dobre prakse trženja čebeljih pridelkov in strokovna razprava o možnosti povezovanja in podpore pri ustanavljanju skupin

Razprava je namenjena spoznavanju dobrih praks trženja in je priložnost, da prisluhnemo bogatim izkušnjam gostov in se od njih naučimo, kako npr. doseči boljšo ceno, kaj pomeni kupcu embalaža, kje so priložnosti in kako izkoriščati sheme kakovosti ... Spoznali boste tri različne zgodbe treh čebelarstev, to so: Čebelarstvo Mitja Smrdel, čebelarstvo Roman Košale in čebelarstvo Alan Vižintin. Slovenski med spada med najkakovostnejše na svetu, a med potrošniki zaradi zavajajočih in nejasnih označb ni dovolj prepoznaven. EU shema kakovosti je korak v pravo smer, spletno oglaševanje pa je ključni in najugodnejši način oglaševanja, s katerim lahko med potrošniki dvignemo poznavanje in prepoznavanje shem kakovosti slovenskega medu ter tako vplivamo na njihove nakupne navade. Tadej Glavan in Boštjan Kovač, strokovnjaka za digitalni marketing iz agencije Kokos Agency bosta predstavila primer dobre prakse in rezultate digitalnega trženja medu iz shem višje kakovosti medu. Na strokovni razpravi bo g. Uroš Zgonec predstavil možnosti povezovanja in podpore pri ustanavljanju skupin in organizacij proizvajalcev (podukrep 9.1).

Vabilo na Dan čebelarstva turizma

Vabimo vas, da se **v petek, 6. decembra 2019, ob 15.00** udeležite **posveta ob dnevu čebelarstva turizma, ki bo potekal v prostorih Čebelarstva Slovenije na Brdu pri Lukovici**. ČZS, JSSČ, že tradicionalno organizira dogodek na temo čebelarstva turizma. To je odlična priložnost za spoznavanje dobrih praks čebelarstva turizma in možnosti, ki nam jih ponuja

tovrstna dejavnost. Prireditev bomo popestrili s kulturnim programom in delavnico aranžiranja čebeljih pridelkov. Vljudno vabljeni.

Program:

- uvodni pozdrav – **Boštjan Noč** in beseda vabljenih gostov,
- Spanje in sladke sanje v čebelnjaku Terme Paradiso – **Martina Cizel**,
- Predstavitev dobre prakse družinskega čebelarstva turizma Kokl – **Tomaž Kokl**,
- Kranjska sivka kot razvojni pro-

jekt občine Ivančna Gorica – **Maja Lampret**,

- Trženje in promocija čebelarstva turizma – **Mladen Ljubišič**,
- Predstavitev čebelam prijazne občine in podelitev priznanj za čebelam najprijaznejšo občino,
- Strategija čebelarstva turizma – **Verena Štekar Vidic**,
- Izobraževanje za čebelarstvo-turističnega inštruktorja – **Dominika Koritnik Trepel**,

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

IV. festival čebelarstva pesmi Lukovica 2019

Čebelarstva Slovenije in Občina Lukovica vas vabita na IV. festival

čebelarstva pesmi Lukovica 2019, ki bo 6. decembra 2019 ob 18.00 v Kulturnem domu Janka Kersnika Lukovica. V letošnjem letu bo nastopilo rekordno število pevskih skupin iz celotne

Slovenije. Nastopajoče na festivalu bomo objavili v decembrski številki Slovenskega čebelarja. Vabljeni, vstop je prost.

Barbara Dimc, tajnik ČZS

E-katalog spominkov

Na spletni strani www.czs.si/spominki je s ciljem zbrati ponudbo najzvirnejših spominkov in daril, povezanih s čebelarstvom, čebelarstvo tradicijo in čebeljimi pridelki in izdelki, zaživel

e-katalog spominkov. Na ta način potrošnik na enem mestu lahko najde različne ideje za darila oz. spominke in ponudnike. **Želimo si, da bi se katalog dopolnjeval z novimi izdelki, zato vabimo vse ponudnike, da na naslov ČZS pošljejo svoje izdelke, povezane**

s čebelarstvom, s kratkim opisom, in če bo komisija ocenila, da so primerni, jih bomo dodali v ta spletni katalog. Te spominke ČZS uporablja tudi za razstave ob različnih priložnostih.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Simpozij apiterapije v Mariboru

V soboto, **9. novembra, ob 9.00** vas vabimo na Fakulteto za kmetijstvo in biosistemske vede v Mariboru (Pivola 10), da se udeležite tradicionalnega dneva apiterapije, ki ga pripravlja ČZS, JSSČ, v sodelovanju s ČZD Maribor. Osrednji gost bo zdravnik in čebelar prim. Vidoje Kulić, dr. med. spec. za pljučne bolezni, iz Srbije, ki bo imel predavanje z naslovom *Pomen apiterapije za varovanje zdravja ljudi s poudarkom na uporabi čebeljih pridelkov pri zaščiti in zdravljenju dihal*.

Predvideni program:

- 9.00–9.15: Pozdrav
- 9.15–9.45: Antibakterijske lastnosti slovenskega medu – dr. Marjetka Kralj Kunčič
- 9.45–10.15: Parkinsonova bolezen in čebelji piki – dr. Mojca Kirbiš
- 10.15–10.45: Po medenih masažah – mag. Andreja Kandolf Borovšak
- 10.45–11.00: Odmor
- 11.00–13.00: Pomen apiterapije za varovanje zdravja ljudi s poudarkom na uporabi čebeljih pridelkov pri zaščiti in zdravljenju dihal – prim. Vidoje Kulić, dr. med. spec. za pljučne bolezni

13.00–13.30: Vpliv postopkov obdelave in shranjevanja cvetnega prahu na njegovo kemijsko in mikrobiološko sestavo – Nataša Lilek

13.30–14.30: Podelitev certifikatov apiterapevtov

Po simpoziju bo obisk doprsnega kipa dr. Filipa Terča v Narodnem domu v Mariboru ter obisk njegovega groba na poboškem pokopališču. Vljudno vabljeni! Vstop je prost!

Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ

Okrogla miza: »Vpliv elektromagnetnega sevanja na čebele in druge opraševalce«

Občina Polzela in ČZS v torek, 12.

novembra 2019, ob 15. uri na gradu Komenda v Polzeli organizirata okroglo mizo z naslovov »Vpliv elektromagnetnega sevanja na čebele in druge opraševalce«. Na okrogli mizi bodo med drugim sodelovali veterinar dr. Ožbolt Podpečan, predstavnik Direk-

torata za okolje na Ministrstvu RS za okolje in prostor g. Matjaž Ferjančič, predsednik društva za varovanje narave Ložniško gričevje g. Srečko Rajh in čebelar g. Marjan Pogorevc.

Simon Golob, svetovalec JSSČ

Z novim kozarčkom bo odslej možno tudi na letalo

Z razglasitvijo svetovnega dne čebel se je povečalo tudi zanimanje za obisk Slovenije in ogled čebelarstvih turizmov. Tuji obiskovalci so navdušeni nad Slovenijo in čebelarstvom in marsikdo si za spomin želi s seboj odnesti kozarček našega medu. Iz tega razloga smo se s podjetjem Stenko dogovorili, da manjši 110-mililitrski kozarček popravijo na novo velikost 98 ml, ki ga je možno vzeti tudi na letalo. **Novi kozarček je že na voljo v podjetju Stenko.**

V Sloveniji se več kot 90 % čebelarjev zaveda posebnosti našega kozarč-

ka, ki je namenjen samo čebeljim pridelkom slovenskega porekla. Turisti si želijo kupiti nekaj posebnega, in ko jim povemo zgodbo o slovenskem čebelarstvu in lastnem kozarčku, jih ni več težko prepričati, da kakšen kozarček medu ali cvetnega prahu kupijo in odnesejo s seboj kot spomin na svoj obisk Slovenije. Z njim pa z veseljem obdarijo tudi svoje prijatelje ali domače, ki jim na ta način prenesejo zgodbo o slovenskem čebelarstvu.

Identiteto slovenskega čebelarstva pa predstavljajo tudi medovi evropske kakovosti. To so Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo ter Kočevski gozdni med in Kraški med z zaščiteno označbo porekla. Tuji turisti

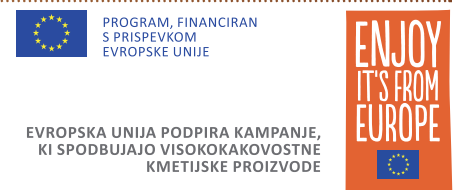
namreč zelo dobro prepoznajo evropske simbole kakovosti in prednosti živil, vključenih v te sheme. **ČZS spodbuja in pospešuje pridelavo in prodajo čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov slovenskega porekla.** Uporaba posebnega – enotnega – kozarca za čebelje pridelke in izdelke iz čebeljih pridelkov slovenskega porekla nedvomno prispeva k prepoznavnosti in razlikovanju čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov slovenskega porekla od čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov neslovenskega porekla, ki se pojavljajo na slovenskem trgu.

Tanja Magdič, svetovalka JSSČ

Razglasitev državnih prvakov v senzoričnih lastnostih medu

Na Festivalu čebelarstvene pesmi 2019 (6. decembra 2019) bo potekala tudi svečana razglasitev državnih prv-

kov v senzoričnih lastnostih medu. Letošnja medena bera je bila bolj skromna, ampak smo vseeno prejeli iz slovenskih in mednarodnih ocenjevanj vzorce medu iz kategorij akacijev, lipov, kostanjev, hojev, cvetlični in gozdni med. V skladu z zahtevami Pravilnika pa bo izbor potekal v kate-

gorijah cvetlični in gozdni med. Vljudno vabljeni!

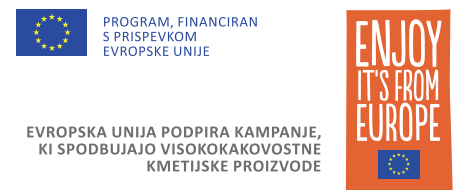
Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Predstavitev evropskih shem kakovosti na 11 lokacijah po Sloveniji

Razmišljate, da bi se pridružili najboljšim? Vabimo vas na predstavitev projekta Evropske sheme kakovosti medu, ki bo potekala v novembru na

11 lokacijah po Sloveniji. Kakovostne sheme na področju pridelave medu pomenijo priložnost tako za proizvajalca (čebelarja) kot tudi za potrošnika. Na srečanjih vam bomo predstavili, kaj pomeni vključevanje v shemo kakovosti, kako poteka promocija Evropskih shem kakovosti Slovenskega medu, Kočevskega gozdnega medu in Kra-

škega medu ter kako in zakaj se spleča vključiti.

ČZS

Seznam lokacij:

Datum	Čas	Območje	Lokacija
4. nov.	16.00	podravska ČD – ZČD Ptuj	gostišče Gastro, Rajšpova ulica 12, Ptuj
6. nov.	16.00	primorska ČD	KS Solkan, Trg Jožeta Srebrniča 7, Solkan
7. nov.	16.00	celjska ČD	Mladinski center Šmartno ob Paki, dvorana Marof, Šmartno ob Paki 13
11. nov.	16.00	podravska ČD – ČZD Maribor	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče
13. nov.	16.00	dolenjska in belokranjska ČD	Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma, Sevno 13, Novo mesto
14. nov.	16.00	ljubljska in zasavska ČD	Čebelarški center Slovenije, Brdo 8, Lukovica
18. nov.	16.00	pomurska ČD	Kulturno upravno središče, Videm 14, Sveti Jurij ob Ščavnici
20. nov.	16.00	ČD notranjskega in obalno-kraškega območja	dvorana Knjižnice Bena Zupanciča, Trg padlih borcev 5, Postojna
21. nov.	16.00	gorenjska ČD	Čebelarški center Gorenjske (ČRIC), Rožna dolina 50a, Lesce
25. nov.	16.00	koroška ČD	Gostišče Rifel, Trg 2, Prevalje
28. nov.	16.00	posavska ČD	stavba KS Leskovec, Ulica 11. novembra 24, Leskovec pri Krškem

ČZS upravičenka do dela dohodnine

Sporočamo vam, da je tudi ČZS upravičenka, ki ji davčni zavezanci rezidenti v skladu s 142. členom Zakona o dohodnini (Zdoh-2-NPB24) lahko namenimo do 0,5 % dohodnine, odmerjene od dohodkov, ki se všteto v davčno osnovo. Ta donacija za občane ne predstavlja dodatnega

stroška, saj gre za dohodnino, ki smo jo dolžni plačati, vendar pa lahko del te namenimo organizacijam po lastni izbiri. Obrazec zahteve za namenitev dela dohodnine za donacije ter druge predpise in navodila najdete na spletni strani Finančne uprave RS: https://edavki.durs.si/edavkiportal/openportal/CommonPages/Opdynp/PageD.aspx?category=namenitev_dela_dohodnine_fo. Vložena zahteva velja do

preklica ali do spremembe zahteve. To pomeni, da zavezanec za dohodnino ni treba vsako leto vlagati nove zahteve. Vloži jo le takrat, ko jo vlaga prvič ali ko želi del dohodnine za donacije nameniti komu drugemu. Čebelarjem predlagamo, da dovoljeni del dohodnine namenijo za delovanje naše organizacije. Naša davčna številka je 81079435.

Tajništvo ČZS

Članarina Čebelarske zveze Slovenije za leto 2020

Upravni odbor Čebelarske zveze Slovenije je na svoji 16. redni seji, 17. oktobra 2019, sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2020, ki ostane enaka kot v preteklih letih, in sicer: enotna članarina ČZS za leto 2020 je 36 EUR. Znižana članarina za člane, starejše od 80 let, ter za čebelarje invalide 1. stopnje je 20 EUR, znižana članarina za učence, dijake in študente je 15 EUR,

za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 EUR. Blagajnike oziroma vodstva čebelarskih društev prosimo, da članarino zberejo najpozneje do konca januarja 2020 ter jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. SI56 0318 6100 2214 727. V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro svojega društva. Naročnina za Slovenskega čebelarja za naročnike nečebelarje za leto 2020 je 45 EUR, za tujino pa 50 EUR. Posamezna številka SČ-ja stane 4 EUR za člane, za nečlane pa 7 EUR. Blagajnikom in

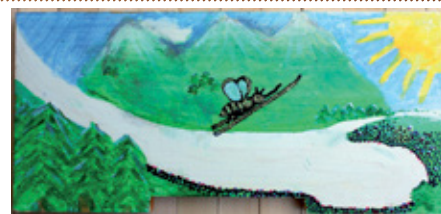
vodstvom čebelarskih društev se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo. Da bi v svojo organizacijo – Čebelarsko zvezo Slovenije – vključili čim več čebelarjev, je upravni odbor ČZS sklenil, da čebelarskemu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine ČZS pripada nagrada v vrednosti 21 EUR. Za nove člane torej društva v letu 2020 nakažejo ČZS 15 EUR, razliko do enotne članarine v vrednosti 21 EUR pa obdržijo kot nagrado.

ČZS

Natečaj poslikave panjskih končnic

ČZS tudi letos organizira natečaj poslikave panjskih končnic, v sklopu katerega bodo učenci poslikali edinstvene panjske končnice, ki pa jih bodo nato čebelarji, ki čebelarijo v njihovi okolici, namestili na svoje panje. Na ta način bodo čebelarji predstavili svoje delo in pridelke v šolah, učenci pa bodo поблиžje spoznali okoliške čebelarje, čebelarska društva ter njihovo

delo. Natečaj se bo začel v tednu tradicionalnega slovenskega zajtrka, po 15. marcu 2020 pa bodo izbrane najboljše poslikane panjske končnice, ki bodo tudi razstavljene. Sodelujoči na natečaju so povabljeni, da poslikane panjske končnice na dan odprtih vrat slovenskih čebelarjev (24. april 2020) čebelarjem tudi podarijo. **Čebelarji in čebelarska društva se povežite z okoliškimi šolami, saj je to odličen način za vzpostavitev medsebojnih stikov ter odličen način za pridobitev**

Avtor: Ela Vičič, OŠ Koper

Foto: MB

novih kupcev in predstavitev našega čebelarstva. Več informacij lahko dobite pri Simonu Golobu (01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si).

Simon Golob, svetovalec JSSČ

Prodajni artikli ČZS

Na ČZS smo pripravili nov izbor artiklov. Artikli so primerni za čas, ko prihajajo hladni dnevi, ali preprosto za to, da nekoga obdarimo. Naročila sprejemamo na ines.zunic@czs.si ali 01/729 61 00.

Tajništvo ČZS

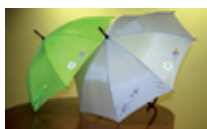
Skodelica: 7,00 EUR

Kapa: 9,00 EUR

Odsevník: 2,00 EUR

Dežnik: 8,00 EUR

Moška jopica: 35,00 EUR

Ženska jopica s kapuco: 35,00 EUR

Telovnik softshell: 32,00 EUR

Priprava načrta za čebelarstvo usposabljanja v letu 2020

ČZS želi pri čebelarstvih in območnih čebelarstvih zvezah preveriti potrebo po izvedbi čebelarstvih usposabljanj. Povratna informacija s terena bo organizatorjem v pomoč pri oblikovanju načrta usposabljanj, predvidoma v okviru ukrepa »Usposabljanje čebelarjev« iz Uredbe ukrepov na področju čebelarstva v programskem letu 2020, za izvajanje katerega bomo kandidirali. Zato vas prosimo, da svoje morebitne potrebe najpozneje do 20. oktobra 2019 sporočite g. Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS. Glede na razpoložljivo število ur usposabljanj in zbranih povratnih informacij bomo po načelu enakomerne zastopanosti območij usposabljanja razporedili po vsej Sloveniji. Predvidene teme usposabljanj v naslednjih vsebinskih sklopih so v preglednici.

Obenem lahko društva predlagajo tudi teme, ki v seznamu trenutno niso zajete, ter predlagajo predavatelje za izvedbo posameznih usposabljanj.

Biologija in oskrba čebeljih družin
Izbrana poglavja biologije čebel
Oskrba čebeljih družin skozi leto
Oskrba čebeljih družin za uspešno prezimovanje
Vzreja matic
Vzreja čebeljih matic
Vzreja čebeljih matic – delavnica
Čebelje paše
Prepoznavanje medovitih rastlin
Gozdne paše
Sadjarstvo in čebelarstvo
Terenski ogledi medonosnih rastlin in povzročiteljev gozdnega medenja
Podjetništvo in trženje
Čebelarstvo in turizem
Medena kulinarika – delavnica
Apiterapija
Zgodovina čebelarstva

Tečaji za čebelarje začetnike

ČZS razpisuje tečaje za čebelarje začetnike, ki bodo predvidoma potekali od februarja do junija 2020 (teorija in praksa). Območne čebelarstvene zveze oz. čebelarstva naj vlogo za izvedbo tečaja pošljejo najpozneje do 20. novembra 2019 g. Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS. Vloga mora vsebovati podatke o predvidenem kraju izvedbe tečaja in podatke za stik čebelarstvenega društva. V njej lahko navedete morebitne izvajalce učnega načrta tečaja v svojem okolju. Zaradi omejenih zmožnosti bo potrjen največ en tečaj na volilni okoliščini ČZS. Območne zveze in ČD prosimo, da se glede določitve lokacije tečaja v posameznem volilnem okoliščini dogovorijo med seboj. Po koncu razpisa, ko bo znan dokončen razpored tečajev v letu 2020, bo v Slovenskem čebelarstvu in na spletni strani ČZS objavljen razpis za zbiranje prijavi zainteresiranih kandidatov za tečaje.

ČZS

Izobraževanja in usposabljanja svetovalcev specialistov v letu 2020

ČZS želi s tem obvestilom pri čebelarstvih in območnih čebelarstvih zvezah preveriti potrebo po izvedbi usposabljanj in svetovanj

v organizaciji svojih svetovalcev specialistov s področja varne hrane, tehnologije in ekonomike čebelarjenja. V programu JSSČ kot tudi v programih PRO in ONS za leto 2019 je predvideno tudi določeno število posameznih usposabljanj in svetovanj (v preglednici), ki bodo po načelu enakomerne zastopanosti območij potekala po vsej

Sloveniji. Povratna informacija s terena nam bo pomagala pri načrtovanju usposabljanj, zato vas vabimo, da svoje morebitne potrebe najpozneje do 20. novembra 2019 sporočite g. Marku Borku na e-naslov: marko.borko@czs.si ali po pošti na naslov ČZS.

ČZS

Tehnologija čebelarjenja
Apitehnični ukrepi
Delavnica za uporabo spletnih aplikacij za vnos in registracijo stojišč – SIRIS, GERK za upravljavce pašnih redov
Tehnologija čebelarjenja z različnimi vrstami listovnih panjev
Pridelava in predelava voska
Ekonomika čebelarjenja
Izdelava razvojnih načrtov
Možnosti pridobivanja in črpanja nepovratnih sredstev
Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstvena zakonodaja s področja prodaje in trženja

Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov
Varna hrana
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu
Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV
Označevanje in tehnologija pridelave medu
Označevanje in tehnologija pridelave cvetnega prahu
Označevanje in tehnologija pridelave propolisa
PRO in ONS
Čebelje paše v Sloveniji
Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele

Urnik svetovalnih delavnic terenskih svetovalcev JSSČ v novembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
6. nov.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Franc Kobe	Center biotehnike in turizma – Grm Novo mesto, Sevno 13, Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
8. nov.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev v SDHNČ	Franc Podrižnik	Kulturni dom Nazarje	g. Podrižnik 041/420 821

Obvestilo o sporočanju staleža čebeljih družin

V skladu s *Pravilnikom o označevanju čebeljakov in stojišč* (Ur. l. RS, št. 117/08, 55/13, 92/15) je vsak čebelar dolžan v Register čebeljakov (RČ) sporočiti podatke o številu čebeljih družin v posameznem čebeljaku 15. aprila in 31. oktobra. **Sporočiti mora število vseh čebeljih družin, vključno z rezervnimi. Podatke o tem mora za**

oba popisna datuma sporočiti najpozneje do 1. decembra. Stanje čebeljih družin za popisni datum 15. april 2019 čebelarji lahko sporočijo sami prek spletne aplikacije, ki je objavljena na spletni strani Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Sektor za identifikacijo in registracijo ter informacijske sisteme (Uprava): https://storitve-mkgp.gov.si/dad/sir_javno/w_apis_census.startup. Stanje čebeljih družin za popisni datum 31. oktober 2019 bo prek omenjene apli-

kacije mogoče sporočiti od tega datuma naprej. Čebelarji, ki stanja čebeljih družin v RČ ne bodo sporočili (bodisi enega podatka bodisi obeh) do začetka novembra, bodo v tem mesecu prejeli poziv, naj to storijo. V tem primeru naj izpolnijo prejeti obrazec in ga najpozneje do 1. decembra posredujejo Upravi. Podatke lahko najpozneje do 1. decembra 2019 sporočijo tudi prek omenjene spletne aplikacije.

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ

Urniki usposabljanj v novembru

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
5. nov.	16.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Gostilna pri Jošku, Gornji Grad	g. Presečnik 070/744 600
7. nov.	17.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Kovačević 01/729 61 24
14. nov.	18.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Kmetijska zadruga Medvode, Cesta ob Sori 11, sejna soba	g. Ločniškar 051/636 504
20. nov.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	Medgeneracijski center Gaber, Cesta Notranjskega odreda 45, Stari trg pri Ložu	g. Vičič 031/390 290
21. nov.	17.00	Zimsko zatiranje varoj	Lucija Žvokelj, dr. vet. med. in mag. Ivo Planinc, dr. vet. med.	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Žvokelj 041/650 158
21. nov.	17.00	Vzreja matic in ohranjanje kranjske čebele	Dr. Peter Kozmus	Dvorana občinske zgradbe (pritličje občine Radenci), Radgonska cesta 9, Radenci	g. Tkalčič 051/341 830
27. nov.	17.00	Izdelava razvojnih načrtov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Zavod za gozdove, Trg sv. Ahacija 2, Idrija	g. Kolenc 041/468 121
28. nov.	16.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Tanja Magdič	Osnovna šola Domžale, Bistriška c. 19, Domžale	g. Jus 041/626 741
28. nov.	17.00	Dobra tehnološka praksa	Simon Golob	Čebelarški dom Beltinci	g. Šemen 031/787 235
4. dec.	16.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarstva zakonodaja s področja prodaje in trženja	Tanja Magdič	Razvojni center narave, Poljčane	g. Rojs 041/826 690
5. dec.	17.00	Ekološko čebelarjenje	Miha Metelko	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica	ga. Kovačević 01/729 61 24

ŠTIVAN
DREVESNICA

☎ 05 754 24 05
www.drevesnicastivan.si

Sezonska ponudba sadik

- **SADNO DREVJE** (Velik izbor starih odpornih sort)
- **GOZDNO DREVJE** (Smreka, Bukev, Hrast, Javor ...)
- **VELIKA IZBIRA MEDOVITIH RASTLIN** (Lipa, Kostanj, Evodija, Jelka, Češnja ...)
- **DOSTAVA PO CELI SLOVENIJI**

Člani ČZS imajo **10 % popusta** na vse sadike. Na zalogi preko 1.000.000 sadik.

Mali oglasi

PRODAM

Cvetni prah, zamrznjen po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Cvetni prah osmukanec, posušen, tel.: 040/845 113.

Posušen cvetni prah, nabran v Beli krajini, očiščen, lahko tudi dostavimo ali pošljemo po pošti, ugodno, tel.: 040/845 113.

Sveže zamrznjen ali suh cvetni prah, nabran ob bregovih reke Mure, tel.: 040/249 323.

Propolis, tel. št. 041/331 671.

Surovi propolis, granuliran, kakovosten, tel.: 031/615 927.

Akacijev med v sodih ali kozarcih, tel.: 041/805 179.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akacijev in cvetlični med v sodih ali kozarcih, kakovosten, možna dostava do Ljubljane. (Prekmurje), tel.: 041/340 408.

Akacijev in cvetlični med (Dolenjska), tel.: 031/244 601.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev in gozdni med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev in ajdov med ter med oljne ogrščice, lastne pridelave, možnost dostave v Ljubljano, tel.: 041/252 695.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med (Dolenjska), tel.: 031/882 295.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med (Cerkno), tel.: 041/881 830.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med, tel.: 041/891 691.

Akacijev in kostanjev med v kozarcih ali sodih, SMGO ter močne čebelje družine na 7 AŽ-satih z letošnjimi maticami, tel.: 070/869 248.

Cvetlični in gozdni med (Žužemberk), tel.: 031/426 702.

Cvetlični, lipov, kostanjev in gozdni med, možna dostava, tel.: 031/651 378.

Večjo količino kostanjevega medu v sodih po pribl. 75 kg, tel.: 041/820 346.

Cvetlični, kostanjev, gozdni in hojev med v sodih ter cvetni prah, dostava brezplačna, tel.: 041/385 620.

Kostanjev in smrekov med (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Gozdni in hojev med ter cvetni prah, tel.: 02/887 37 33.

Hojev med v sodih, tel.: 041/575 477.

Čebelje družine na 9 satih, očiščene varoj, z letošnjimi maticami, tel.: 041/811 711.

Čebelje družine na AŽ-satih, poljubno satov, očiščene varoj, mlado satje, tel.: 040/838 956.

Lipove deske, zračno suhe, rezane na 32 mm in 20 mm (Goriška), tel.: 031/790 361.

100 satov 1/1 LR, zažičenih in z vtrtimi satnicami, tel.: 051/402 361.

700 LR 1/1 satov, zbitih, vrtanih, po dogovoru zažičeni, možna menjava za vosek, tel.: 041/772 399.

Rabljene nakladne LR-panje, 9-satarje, ugodno (Ljubljana), tel.: 064/112 117.

Rabljene AŽ 10- in 7-satarje, osmukalnice, ometalnik ter sublimator za oksalno kislino, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Pet AŽ-panjev, 10-satarjev, lipov les, možna menjava za vosek, tel.: 041/822 366.

Mehanske tehtnice, primerne za vse panjske sisteme, ugodno, tel.: 040/845 113.

Polnilno mizo za polnjenje medu v kozarce, vrtljivo, tel.: 031/892 952.

Sadike evodije, čebelarstvo drevo, tel.: 040/756 888.

Zamrznjen cvetni prah, pakiran po 25 dag (Cerkno), tel.: 031/876 189.

Cvetlični, lipov in gozdni med v kozarcih, kakovosten ter 300 kg lipovega medu v sodih (Vipavska dolina), tel.: 031/593 938.

Lipove AŽ-satnike, kakovostne, lahko tudi v kompletu z satnico iz čistega voska, ugodno, tel.: 031/753 345.

Akacijev in cvetlični med, SMGO, v kozarcih ali sodih (Prekmurje), tel.: 041/958 105.

Apital
 Apital d.o.o.
 Vrbovec, Hrvaška
www.apital.hr
info@apital.hr
 00 385 98 9108 320

Proizvodnja kovinske čebelarske opreme

NOVO
 Distribucija in prodaja v trgovini Repro
 Dvor 12b
 8361 Dvor

- zabojnik za prevoz čebel
- prevozna enota
- parni topilnik
- preša za vosek
- voziček za sode
- komora za dekrystalizacijo medu

Moš facebook:

ČEBELJI KORIDOR ZA PREPREČEVANJE ČEBELJEGA ROPA

RAZPRODANO
 V kratkem ponovno na voljo.

5 kosov: 29,80 €

Naročila: 031 536 229 ali www.cebelykoridor.si

 CEBELJKORIDOR.SI

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (roglični spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873
www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Stiglar* d.o.o., Prtičeva ulica 10 a, 1291 Škofljača
 Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Izdelava prevoznih čebelnjakov

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
 Telefon: 031 681 589

Čebelarska oprema Seražin

Nudimo:

- Čebelnjake
- Panje
- Točila
- Pripomočki za odkrivanje satov
- Opremo za rokovanje s sodi
- Predelavo kamionov

Obiščite nas na spletni strani:
www.cebelska-oprema.si
 e-mail: boris@serazin.si
 tel: 041-728-119

Čebelam prijazni premazi
za les iz Belinke

www.belinka.com

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

**TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AZ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI**

**PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH PANJEV
VAM PODARIMO
PRAŠILČEK**

**MIZARSTVO
KRŽE**
1936

Ildrijska 10, 1360 Vrhnika
041 420 200 01/755-13-17

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
 Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
 Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
 Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
 Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
 Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
 Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
 Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

Med čebelarstva PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite v Sloveniji pridelan akacijev in cvetlični med v zeleni količini ali pakiran v kozarce.

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

Svetovna uspešnica zdaj tudi v slovenskem prevodu!

VEČ KOT MED:

O ŽIVLJENJU IN PREŽIVETJU ČEBEL

Naročila na: info@medtem.si info: bit.ly/Vec-kot-med Knjigo pošljemo brezplačno!

www.cebelar.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: 041 222 665

PANJI AŽ
NAKLADNI AŽ PANJI
SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
PANJI LR
POGAČE - HONEY BEE PRO
IZOLACIJSKA PENA
DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

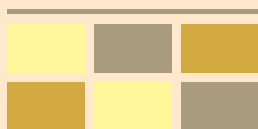
Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎(05) 368 45 80, ☎(05) 368 45 81
GSM 051 614 683
www.kipgo.net; kipgob@gmail.com
PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
☎(01) 729 61 30, e pošta: cebelarna.lukovica@gmail.com

OBIŠČITE NAS V NAŠI SPLETNI TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

- PANJI
- OPREMA ZA PANJE
- SATNICE
- ZAŠČITNA OPREMA
- OSTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI
- OPREMA IN PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV
- TOČILA
- CEDILA
- OPREMA ZA SEGREVANJE MEDU
- OPREMA ZA POLNJENJE MEDU
- EMBALAŽA

IZDELUJEMO:

- PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
- PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
- PANJE AŽ 3E: 9S, 10S, po naročilu 11S
- PANJE AŽ KOZINC 11 + 3

Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico priznamo 4 % popusta pri gotovinskem nakupu v vrednosti nad 50 EUR v naših prodajalnah.

SIRUP ZA HRANJENJE ČEBEL

TOPLLOTNE OMARE ZA SEGREVANJE MEDU IN SUŠENJE CVETNEGA PRAHU

TOPLLOTNE KOMORE NA KOLESIH

IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO

12 in 220V

IZOLACIJSKA PENA ZA AŽ PANJE

ZAŠČITNA OPREMA ZA DELO S KISLINAMI

NALEPKE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKE od 0,28 EUR/POLA

NAROČENO POŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

BATUJE
pon-pet 8.00-11.30
12.30-16.00
sob ZAPRTO

PE LUKOVICA
pon-pet 9.00-13.00
13.30-17.00
sob ZAPRTO

Zapustili so nas

FILIP ŠUŠTAR
30. 8. 1935–14. 7. 2019

Na pokopališču Lipica smo se čebelarji v vročem julijskem dnevu poslovili od svojega dolgoletnega člana Filipa Šuštarja. S čebelami se je srečal leta 1965 in se kmalu vključil v naše društvo. Aktivno se je vključil v društveno delovanje, bil 16 let član upravnega odbora in en mandat tajnik društva. Tudi na drugih društvenih dejavnostih je pustil rezultate svojega dela, zadnjih 20 let pa je skrbno skrbel za društveni prapor. Svoje čebelarstvo kraljestvo si je ustvari v pogorju lepe Selške doline, v mirnem in neokrnjenem naravnem okolju, polnem različne bogate medovite flore. Čebelaril je z največ do 30 AŽ-panji, stacionarno, bil pa je tudi prevoznik. Je prejemnik odličij A. J. III. in II.

stopnje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Loški čebelarji

VINKO JELENC
23. 11. 1949–31. 3. 2019

V času prebujanja narave in intenzivnega razvoja čebelje družine nas je za vedno zapustil naš dolgoletni član Vinko Jelenc. Svojo čebelarstvo pot je začel že v rani mladosti in živel s svojimi ljubljenkami vse do smrti. Uredil si je lep čebelnjak ob svojem domu, lepo oskrboval do 20 čebeljih družin, okolico uredil in nasadil z medovitimi rastlinjem in v čebelnjaku uredil skromen, vendar vsebinsko bogat muzej čebelarstva dejavnosti. V društveno dejavnost se je vključil leta 1976 in aktivno sodeloval pri izvajanju nalog. Med člani je bil spoštovan kot ljubiteljsko strokoven čebelar in prijeten sogovornik.

V zadnjem obdobju so ga mučile številne bolezni, uteho in novih moči pa so mu dajale njegove čebelice.

Loški čebelarji

ROBERT CERAJ
27. 4. 1935–14. 8. 2019

Robi je dejavno čebelaril od leta 1965, ko je prevzel družinsko tradicijo čebelarjenja od svoje stare mame v Golobinjeku ob Sotli. V obdobju med letoma 1990 in 2005 je imel več kot 100 AŽ-panjev na različnih mestih. Robi je bil član ČZS od leta 1973. Prejel je odlikovanji A. J. III. in II. stopnje in listino čebelarstva veterana. V ČD Vojnik je bil dolgoletni član UO-ja, raznih komisij in nekaj časa tudi tajnik. Poleti 2018 ga je globoko v uho pičila čebela. To je bil začetek konca njegovega čebelarjenja. Njegov prispevek k slovenskemu čebelar-

jenju ne bo pozabljen, saj je zapisan v našem biltenu.

ČD Vojnik in ČD Podčetrtek

FRANC MURN
1934–2019

V sredo, 28. avgusta 2019, smo se čebelarji in znanci zbrali na pokopališču v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah, kjer smo se v 85. letu življenja poslovili od gozdarja, gasilca in najstarejšega čebelarja Franca Murna. Bil je dalj časa največji čebelar društva in čebele so ga spremljale kar 78 let. V veselje mu je bila izgradnja čebelarstva doma v Podstenicah v Kočevskem rogu, kamor je na starost rad zahajal na društvena srečanja in obujanje spominov. Dobil je odličji A. J. III. in II. stopnje in ob 110-letnici leta 2016 še društveno priznanje.

ČD Straža - Dolenjske Toplice

ČEBELARSKA OPREMA

Logar

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA
Izdelano s smislom za detajle.

PESTRA PONUDBA MODELOV ZA VILVANJE SVEČ

KALUP ZA VILVANJE SATNIC AŽ/LR/DB

art. 6655, 6656, 6657

STERILIZATOR ZA VOSEK 35 L troplašten z izolacijo

art. 3322

TOČILA ZA MED

art. 4400

KUHALNIKI VOŠČIN

art. 3300

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK - PETEK:
09.00 - 12.00
13.00 - 17.00

SOBOTA:
V NOVEMBRU ZAPRTO

LOGAR TRADE D.O.O.
POSLOVNA CONA A 41
SI-4208 ŠENČUR

☎ 04 25 19 410
✉ info@logar-trade.si
🌐 www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.
Pri gotovinskem nakupu čebelarstva opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarstvo izkaznico 4% popusta.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM: 031 351 964

E-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA.

OD 01.09. DO 31.12.
JE MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA
OD 15 kg DALJE.

OGLEJTE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME NOVO!!!! TRGOVINA - ČEBELARSTVO

VSE ZA IZDELAVO
PANJEV IZ
NERJAVEČEGA
MATERIALA!!
(INOX)

- MATIČNA REŠETKA
- RAZSTOJIŠČA
- NOSILEC MATIČNE REŠETKE
- MREŽA ZA OKENCA
- SKLEPNE SPONE
- PALICE ZA SATNIKE

MATIČNA REŠETKA

PLASTIČNA OBEŠALA

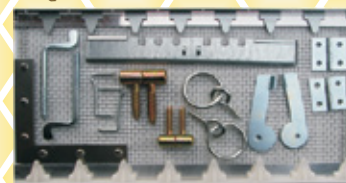
IZOLACIJSKE PENE

TESTNA MREŽA SATNIKI, AŽ, LR, LR 2/3

OJAČANA RAZSTOJIŠČA
RAZSTOJIŠČA 11+3
JAHAČI ZA SATNIKE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

info.belokranjski-hram@t-2.si

Facebook – belokranjski hram

BH
Belokranjski
HRAM

LYSON

Akcija

Za člane ČZS nudimo 5-% popust pri nakupu
čebelarске opreme LYSON v vrednosti nad 50 EUR.

Polnilnica za med
z avtomatsko
obračalno mizo
Lyson
Cena: **3.883,00 €**

Mešalnik medu,
400V z mešalom
in avtomatiko
50 L
Cena: **804,90 €**

Komora za
dekristalizacijo
medu 300 kg
Cena: **1.767,30 €**

Spiralni grelec medu,
FI 250 mm, 2x 400W,
OPTIMA LINE
Cena: **284,81 €**

Sladkor 25 kg vreča
Cena: **13,00 €**

Kozarci
in pokrovčki
za med
več vrst
UGODNO

Topilnik voska
mali Lyson
+ gorilnik
Cena: **410,45 €**

Hlapilnik za mravljično
in oksalno kislino
Cena: **1,46 €**

Zaščitna maska 3M
za zdravljenje čebel
+ filtri
Cena: **63,80 €**

* Vse cene vsebujejo DDV.

Drugo čebelarско opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o.
Ulica Staneta Rozmana 26, 8340 Črnomelj
M: +386 40 748 588
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 09.00–16.00
sre.: 09.00–17.00
sob.: 08.00–12.00

PE Belokranjski hram Domžale
Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale
M: +386 40 269 870
Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 9.00–16.00
sre.: 9.00–17.00
sob.: 8.00–12.00

PE Maribor
Trgovina Gardina
Cesta XIV. divizije 75, 2000 Maribor
Tel.: +386 2 471 51 73
Delovni čas: pon.–pet.: 8.00–18.00
sob.: 8.00–12.00

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.